

minna

2/2011

Kympin naisia
meiltä ja muualta

SUOMALAINEN NAISLIITTO RY

tässä Minnassa

- 3 Puheenjohtajan terveiset, *Maija Kauppinen*
- 4 Leena Krohn ja itsellisyys, *Kirsti Pohjonen*
- 7 Naiset päätöksentekijöiksi, *Ritva Siipi*
- 8 Vaikuttava Minna Canthin seura, *Maijaliisa Kaistila*
- 10 Toimittajat avartavat naiskuvaa, *Maija Kauppinen*
- 13 Kolmannen iän haasteet, *Tuulikki Petäjaniemi*
- 14 Kympin naiset Tornionlaaksossa ja maailmalla, *Tarja Korteniemi, Kirsti Ojala ja Maija Kauppinen*
- 17 Julkilausuma: Nollatoleranssi hoitovirheille
- 18 Tornion ja Haaparannan yhteistyö, *Jarmo Lokio*
- 20 Syntymästään saakka naisasianainen, *Kristiina Haukkamaa*
- 22 Isänmaallisuus arvossaan Vaasassa, *Soilikki Suoranta*
- 25 Kympin nainen Oulusta, *Kirsti Ojala*
- 26 Raivaajien jalanjäljillä Sysmässä, *Tuulikki Ritvanen*
- 28 Naisliittolaisena Vancouverissa, *Marja-Leena Jaakkola*
- 29 Väärnin pappila herättää muistoja, *Anita Lyyra*
- 30 Uutta virtaa nuorilta, *Maija Kauppinen*
- 31 Kirjaviisaat, *Maijaliisa Kaistila ja Maija Kauppinen*
- 34 Japanilainen iltapäivä, *Kaarina Lampenius*
- 35 Siluetit kiehtovat yhä, *Kukka Lehmusvirta*
- 36 Tilkkuvakka
- 38 Koulutuspäivän terveiset, *Sirpa Tuisku*
- 39 Naisliiton hallitus ja osastojen puheenjohtajat
- 39 Kaisaniemi kutsuu

Sivu 4

Sivut 7

Sivu 17

Sivut 22

Päätoimittaja: Maija Kauppinen

Kirjoittajat ja kuvaajat: Kristiina Haukkamaa, Marja-Leena Jaakkola, Maijaliisa Kaistila, Maija Kauppinen, Tarja Korteniemi, Eeva Koskinen, Kaarina Lampenius, Kukka Lehmusvirta, Jarmo Lokio, Anita Lyyra, Yrjö Nurkka, Kirsti Ojala, Tuulikki Petäjaniemi, Kirsti Pohjonen, Tuulikki Ritvanen, Ritva Siipi, Soilikki Suoranta, Merja Talkamo, Sirpa Tuisku ja Tuula Uusi-Hallila.

Toimitusneuvosto: Elina Alatalo, Lahti; Kirsti Pohjonen, Helsinki; Anita Lyyra, Jyväskylä; Kirsti Ojala, Oulu; Maila Perälähti, Hämeenlinna; Soilikki Suoranta, Vaasa ja Marja-Riitta Tervahauta, Ala-Tornio.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Auranankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440-699 277, naisliitto@kolumbus.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, maijaesko@kotiportti.fi

Kannen kuva: Maija Kauppinen • Takakannen kuva: Antalis Oy • **Graafinen suunnittelu:** Marja Kivelä

Paino: Multiprint, Vantaa 2011 • ISSN-L 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy kesäkuussa 2012.

Kympin mekin ansaitsemme

Tänä vuonna Suomalaisen Naisliiton teemana on ollut Kympin naisen vapaaehtoistoimintaa oikeudenmukaisuuden hengessä.

Teema on näkynyt monin tavoin. Maaliskuussa Naisliitto osallistui vuoden näkyvimpään naistapahtumaan, Naisjärjestöjen Keskusliiton satavuotisnäyttelyyn Sederholmin talossa, jossa meillä oli kolmen sisarjärjestön – Akateemisten Naisten, Naistoimittajien ja Suomen Naisyhdistyksen – kanssa oma, Kympin tyttöjen huone. Se viesti kävijöilleen, että taloudellinen itsenäisyys, pääsy koulutukseen ja ammatteihin sekä oikeudenmukainen kohtelu kaikilla elämän alueilla olivat tärkeitä sata vuotta sitten. Ja ovat edelleen, sillä ”kympin tyttöjen” tulvimista kaikkiin ammatteihin kauhistellaan, akateemisesti koulutettujen naisten euro on yhä 82 senttiä ja naisten pääsy pörssiyritysten korkeimmille portaille takkuua.

Vuositeema on näkynyt myös Naisliiton seminaareissa ja osastojen toiminnassa. Täydellisimmin sitä hyödynsi Ala-Tornion osasto syksyn Minna Canth -seminaarissa, jonka otsikkona oli Kympin naiset Tornionlaaksossa ja maailmalla. Puhujat – neljä naista – olivat pohjoisessa syntyneitä ja osa heistä siellä edelleen vaikuttavia naisia. Mieleen painuvimman puheenvuoron käytti suurlähtettiläs Anna-Maija Korpi, joka pohti esitelmässään, mitä eväitä sodanjälkeinen Peräpohjola ja pieni Tornion kaupunki

antoivat nuorelle, jota kiinnosti maailma joen toisella puolella. Ja totesi, että todellinen kansainvälisyys pohjautuu aina oman itsensä ja juuriensa arvostukseen ja tasavertaiseen suhtautumiseen muihin kansoihin.

Myös jäsenlehtemme Minna on kympin tyttö. Tai oikeammin nainen, sillä tänä vuonna on 30 vuotta siitä, kun ensimmäinen Minna ilmestyi. Ja 62 vuotta siitä, kun sen edeltäjä, Naisten Ääni, vaiken.

Kiitos jäsenlehden henkiin herättämisestä kuuluu neljälle naiselle: Maila Hakalalle, Riitta Siveniukselle, Maijaliisa Kaiskilalle ja Raija Virtaselle, liiton tuolloiselle puheen-, nykyiselle kunnianpuheenjohtajalle. Kympin naisia kaikki!

Ensimmäiset Minnat olivat ulkonäöltään vaatimattomia, mutta sisällöstä näkyy innostuksen palo, jota rahapulakaan ei laimentanut. Osastot lupautui-

vat kukin vuorollaan tekemään lehden, mutta parissa vuodessa into laantui. Lehden toimittaminen jäi Helsingin Osastolle, joka huolehti siitä vuoden 2003 loppuun. Tuolloin Minna uudistui ja sen koko kasvoi, sivut saivat väriä ja ammattitoimittaja alkoi sitä koota. Naisliitto ymmärsi tiedottamisen tärkeyden.

Kun kokosin Minnojen ensimmäiset 30 vuotta kirjaksi sidottaviksi, selasin niitä. Ja totesin jälleen kerran, että ne raportoivat hyvin liiton ohjelmia mutta paneutuivat myös ajankohtaisiin asioihin. Esimerkiksi vuonna 1985 puheenjohtaja kertoi YK:n Naisten vuosikymmenten päätöksistä, ja kolme vuotta myöhemmin ilmestyi kehitysaista kertova Kehitys-Minna. Samaan teemanumeroiden sarjaan kuuluvat myös Keksijä- ja Sosiaali-Minnat, keksijälehti jopa ruotsinkielisenä.

Myös tämän Minnan olen rakentanut kympin naisten varaan. Heitä ovat kansikuvatyttytömmä Meri Eskola, joka haluaa avartaa naiskuva, pääjuttomme Leena Krohn, joka painottaa naisen itsellisyyttä, minkä takaa oma raha, Eeva-Kaarina Sarastamo, naisasian jo äidinmaidosta imenyt ja kymmenet muut. Mukana on tietysti myös seinaariemme nimikkonainen, jota Minna Canthin seura on pitänyt kiitettävästi esillä jo 65 vuotta.

Kiitos teille, kympin naiset, että saan olla joukossanne. Hyvää joulumieltä toivottaen

Maija Kauppinen

ITSELLINEN NAINEN

Vuosikymmenien kokemusten perusteella Leena Krohn toteaa, että oma ja yhdistyksen talous täytyy pitää kunnossa.

”Naisjärjestöissä on kivaa toimia.”

Väitteen uskoo, kun sen esittää vuosikymmeniä naisasian eteen töitä tehnyt energiapakkauksen.

Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osaston puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri **Leena Krohn** on vetänyt yhdistystä 10 vuotta. Vuodenvaihteessa hän jättää puheenjohtajuuden. Aiemmin hän toimi 13 vuotta Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnanjohtajana.

Haastattelu tehdään Naisliiton tiloissa Helsingin ydinkeskustassa. Yläkerran ikkunoista näkyvät monet vallan tyyssijat, lähimpänä eduskuntatalo. Keskuksen lopuksi haastateltava kieltää panemasta juttuun keskusteluja.

On silti ihan pakko.

Avustusta ajettiin 19 vuotta

Leena Krohnin sitkeyttä ja taitavuutta on pitkälti kiittäminen siitä, että eduskunta hyväksyi yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden 100-vuotisjuhlaistunnossa toukokuussa 2007 lain naisjärjestöjen pysyvästä avustuksesta.

Leena Krohn muistuttaa, että naisen pitää olla itsellinen eikä aina uhrautua.

”Otan siitä suurimman kunnian”, Leena itsekin myöntää, mutta korostaa myös lakivalmistelun aikaisten eduskunnan varapuhemiehen **Sirkka-Liisa Anttilan** (kesk) ja puhemiehen **Paavo Lipposen** (sd) panosta.

Leena Krohn toimi Naisjärjestöjen Keskusliitossa, kun rahoituksen vakinaistamista alettiin ajaa. Valtio asetti toimikunnan. Sen työ johti vain mietintöön, joka kantaa osuvaa nimeä: Anelun aika on ohi.

”Pistimme sitten pystyyn epävirallisen toimikunnan, joka

otti yhteyttä Sirkka-Liisa Anttilaan”, hän kertoo. ”Asia alkoi edetä”.

Leena Krohnin järjestöuran huippuhetkiä oli seurata eduskunnassa istuntoa, joka ainoana asiana hyväksyi avustuslain. Hanke vei kaikkiaan 19 vuotta.

”Jos ei ole rahaa, ei pysty toteuttamaan tavoitteitaan. Jo järjestöjen rungon ylläpitäminen vaatii varoja”, hän muistuttaa arjen ehdoista. Ja on pitänyt Naisliitossa tämän mielessä. Yhdistyksen talous on kunnossa.

Leena Krohn (vas.) on tuonut Naisliittoon luokkatoverinsa Hertta Wirenin, Sinikka Arvanteen ja Leena Eversin.

”Rahoja ei saa haaskata”, hän nauraen vahvistaa ohjenuoransa.

Krohnin etunimet ovat Leena Aura Anelma. Hyvä ystävä **Tuulikki Petäjaniemi** sanoo leikillään, että viimeinen nimi on ollut enne. Leena kun on ”erinomaisen taitava tekemään hyviä raha-anomuksia”.

Valtion ensi vuoden budjetti kaventaa naisjärjestöjen avustusrahaa, mikä harmittaa Leena. Hän miettii myös, miksi yritysmaailma tukee hyvin vähän naisjärjestöjä. Viesti on, että sekin kannattaisi.

Naisjärjestöt yhä tarpeen

Vuonna 2000 Leena Krohn jäi eläkkeelle Naisjärjestöjen Keskusliitosta, mutta jatkoi järjestöuraa harrastuksena. Yli 20 vuotta naisasialiikkeessä on vakuuttanut hänet siitä, että naisjärjestöjä yhä tarvitaan, vaikka moni niiden olemassaolon oikeutuksen kiistää.

”Vasta naisporukassa aletaan tiedostaa, millaista naisen elämä on.”

Lait sinällään ovat pitkälle kunnossa. Silti naisten palkat laahaavat jäljessä miesten pal-

koista. Työmarkkinaneuvotte-
lujen väännoissä naisten vaateet jäävät usein jalkoihin. Lastenhoito on yhä pääosin naisten käsissä.

Monissa asioissa tasa-arvo ei siis vieläkään toteudu. Naisia tarvitaan asenteiden oikaisemiseen.

Esimerkiksi vanhuskysymys on Leena Krohnin mielestä paljolti myös naiskysymys.

Hän toivookin lisää julkisuutta ja korjauksia niiden nais-

Jatkuu seuraavalla sivulla.

”Yksi iso haaste on vetää nuoria naisia mukaan toimintaan”, toteaa Leena Krohn.

ten asemaan, jotka ovat pitkiä jaksoja hoitamassa lapsia kotona, ja nimittää sitä ansaksi. Eläkettä kertyy silloin niukasti. Tulevaisuudessa voi olla edessä ikävä yllätys, laihaksi jäänyt eläke.

Naisjärjestöjen Keskusliitto juhlii tänä vuonna 100 vuoden toimintaa.

”Koko ajan pitäisi miettiä, miten työtä jalostetaan tähän aikaan sopivaksi”, Leena Krohn sanoo. Vanhan hyvän pohjan täydennykseksi olisi löydettävä uusia muotoja toimia.

Yksi iso haaste on vetää nuoria naisia mukaan.

Puheenjohtaja nostaa esiin osastonsa jäseniltojen eri asioita valottavat esitelmät ja niistä käydyt keskustelut. Retket syventävät kotimaan tuntemusta. Kulttuuriohjelma puoltaa aina paikkaansa. Yhdessä kokemisessa on voimaa.

Ei raportoimaan vaan toimijaksi

Viipurista kotoisin oleva Leena Krohn kertoo haaveilleensa aikoinaan toimittajan työstä. Journalistit raportoivat kuitenkin vain toisten tekemisistä. Hän halusi itse toimijaksi.

Myöhemminkään lehtityö ei napannut. Tampereen yliopiston tiedotusopin professorista Aamulehden päätoimittajaksi siirtynyt **Raino Vehmas** houkutteli häntä 1970-luvun lopulla leh-teensä töihin. Turhaan.

Leena Krohnin ensimmäinen kokopäiväinen työpaikka aukeni Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan opintosihteerinä. Opiskeluaikana hän istui ylioppilaskunnan hallituksessa. Tuleva naisjärjestöihinminen sai tuntumaa tasa-arvosta. Hän oli

hallituksen 20 jäsenestä ainoa nainen. Se oli silloin tavallista.

Koulutusasiat tulivat Leena Krohnin eteen myös Lastentarhanopettajaliitossa. Päivähoitolakia kehiteltiin. Oli taisteltava niin lastentarhanopettajien koulutuksesta kuin ylipäätään heidän asemastaan lasten hoidon kokonaisuudessa.

”Silloin elettiin murrosaikaa. Lastentarhanopettajat heräsivät ammattiyhdistystoimintaan”, hän sanoo ja muistaa, että työaikakiistan vuoksi menttiin kerran päivän laittomaan lakkoonkin.

Palkkaus ei ole tällä alalla vieläkään kunnossa. Leena Krohn valittaakin, että sosiaalipuolella mikään ei saisi maksaa mitään.

Tuntuma ay-liikkeeseen säilyi myös hänen Tampereen vuosinaan. Hän toimi Verkatehtaan, nimen muutoksen jälkeen Tamfeltin henkilöstöpäällikkönä.

”Henkilöstöasiat ovat monimutkaisia. Molempien osapuolten pitäisi kunnioittaa toisen näkemyksiä”, hän muistuttaa hyvän työilmapiiriin perustasta.

Leena Krohnin aikana 1970- ja 1980-lukujen taitteessa henkilöstöhallinnossa oli vielä hyvin vähän naisia. Hän muistaa erään oman firman ulkopuolisen johtajan uhonneen olevansa niin korkeassa asemassa, ettei hänen alaisissaankaan ole yhtään naista.

Enää kukaan ei rohkenisi ainakaan julkisesti moisella kerskailla.

Aakkoset järjestyksessä

Krohnin perhe matkusti pariaksi vuodeksi tutkija-isän työn vuoksi Yhdysvaltoihin. Leena Krohn marssi New Yorkissa Manhatta-

nilla kirjastoon hakemaan työpaikkaa. Opiskeluaikana tuntumaa oli tullut siistiin sisätyöhön eduskunnan kirjastossa.

Hän pääsi hoitamaan suomen- ja ruotsinkielisten kirjojen luettelointia. Tietokoneita ei ollut, joten aakkosia tarvittiin. Työ laveni myöhemmin myös hollanninkieleen, vaikka hän ei kieltä puhunutkaan.

Leena Krohnilla on neljä lasta ja viisi lastenlasta.

Lasten mukana hän on lähtenyt vihreiden puoluetoimintaan.

”Pitää olla yhteiskunnassa vaikuttamassa”, hän selittää. Ystävälleen Leena on kuvannut olevansa puita syleilevä radikaalimummo.

Siirtolapuutarha Talissa Helsingin kupeessa sopii tähän kuvaan oivallisesti. Se on ollut Leenalle viime vuodet tärkeä paikka ja hyvää vaihtelua. Lapset vihjailevat kyllä työleiristä.

Lasten ollessa pieniä Leena Krohn kertoo heränneensä tunteja ennen muita saadakseen olla hetken omassa rauhassa.

Eläkkeellä Leenasta on tullut kaukomatkailija. Kaikki maanosat on koluttu napamantereita lukuun ottamatta. Matkustelua hän aikoo myös jatkaa.

Puheenjohtajuuden päättyessä Leena Krohn ei aio liioin hylätä Helsingin yhdistystä.

”Olen toiminnassa aktiivisti mukana, vaikka en luottamus-

tehtävissä olekaan”, hän lupaa.

Kirjoittaja on Aamulehden poliittinen toimittaja, nykyään myös Suomalaisen Naisliiton jäsen.

NAISIA

pörssiyritysten hallitukseen

Miesten muutosvastarintaan voi vastata vain naisten laajan verkostoitumisen ja kiintiöiden avulla.

Viime vuosina naisten osallisuudesta pörssiyritysten hallitukseen on keskusteltu mediassa ja yhtiökokouksissa. Nyt lähestyy taas aika, jolloin hallitukset ja nimityslautakunnat nimeävät hallitusten jäsenten kevään yhtiökokouksiin. Ensi kevät on tärkeä, sillä EU-parlamentti on kiinnittänyt huomiota naisten vähäisyyteen ja kehottanut komissiota korjaamaan lainsäädäntöä, mikäli sitä ei tehdä vapaaehtoisesti. Periaatteessa tämä merkitsee kiintiöjärjestelmää.

Jo viime syksynä EU:n komissaari Viviane Reding esitti kiintiöitä pörssiyritysten hallitukseen, sillä hallituspaikkojen tasa-arvo ei edistynyt EU:n tavoitteiden mukaisesti. Pohjoismaista Norjassa ja Islannissa kiintiöjärjestelmä on jo voimassa.

Suomi on ollut sukupuolten tasa-arvon tulenkantaja Pohjoismaissa; saimmehan vuonna 1906 yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden. Muutama vuosi sitten naisten osuus pörssiyrityöiden hallituksissa nousi, mutta lähti sitten laskuun. Poistuvien tilalle ei aina valittu toista naista. Nykyään pörssiyritykset näyttävät pikemminkin syrjivän kuin kannustavan naisten osallistumista yritysten hallintoon. Poikkeukset eli Kone ja Sanoma vahvistavat säännön ja ansaitsevat sulan hattuunsa.

Mikä sitten estää Suomessa naisten läpimarssiin vallan ylimmälle huipulle? Pärjääväthän naiset tilastojen mukaan miehiä paremmin niin lukiossa kuin ammatillisessa peruskouluissa ja varsinkin korkeakouluissa. Liioin väite naisten haluttomuudesta johtotehtäviin ei pidä paikkaansa. Eikä myöskään se, ettei naisilla ole tarvittavaa kokemusta johto- ja hallitustehtävistä. Onhan jokainen nykyisistä miehistäkin ollut kerran untuvikko.

Todellinen syy naisten syrjimiseen on miesten asenteissa ja keskinäisessä solidaarisuudessa. Pelko, että ahkerat ja osaavat naiset ohittavat miehet yhtiön hallinnossa ja muuttavat naisen euron todelliseksi euroksi. Niinpä yrityksissä, joissa naiset ja miehet tekevät samanarvoisia tehtäviä, miehet nostetaan uraputkeen päälliköiksi, kun paremmin koulutetut naiset tekevät samaa työtä assistentteina ja kirjoittavat miehille heidän puheensa.

Sama toistuu hallituspaikkoja jaettaessa; miesten hallitsema sisäpiiri, miesverkosto,

jakaa ne miehille. Kun heillä on vankka jalansija pankeissa ja vakuutusyhtiöissä, jotka puolestaan omistavat merkittäviä osuuksia pörssiyrityksistä, on ymmärrettävää, että nämä sisäpiiriläiset istuvat myös niiden hallituksissa, jotkut jopa yli kymmenessä. On syytä epäillä, ehtivätkö he hoitaa kaikki hyvin, sillä hallituspaikat eivät ole enää edustuspaikkoja, vaan vaativat paneutumista ja työtunteja. Eikö olisi järkevää, että usein jo eläkeiän sivuuttaneet miehet - tai ainakin osa heistä - luopuisivat hallituspaikoistaan ja antaisivat ne päteville nuorille naisille ja miehille.

Nykyinen tilanne loukkaa naisten tasa-arvoa ja nostaa tarvetta tasa-arvo-kiintiöihin. Naisiahan on enemmän kuin puolet väestöstä ja näin ollen myös kuluttajista. Voi vain ihmetellä, miksi yritykset eivät tunnusta naisnäkökulman merkitystä liiketoiminnassa? Miten paljon voimavaroja ja lahjakkuutta yrityksiltä katoaa naisia syrjivän rekrytointipolitiikan vuoksi?

Koska maamme pääministerin, sosiaali- ja terveystieteiden ja tasa-arvoministerin ja tasa-arvoministerin sekä viimeksi EU-parlamentin kehotukset naisten määrän lisäämiseksi pörssiyrityksissä eivät ole ottaneet tuulta purjeisiin, hallituksen on otettava käyttöön järeämmät aseet: taattava lainsäädännöllisin keinoin tasa-arvokiintiöt pörssiyrityksille.

Minna

yhdistää kulttuurin vaikuttajanaiset

Suomessa on jo 65 vuotta toiminut Minna Canthin seura. Sen naisten ansiosta meillä luetaan Minna Canthin kirjoja, nähdään hänen näytelmiään ja liputetaan Minnan päivänä maaliskuussa.

Keskustelen Minna Canthin seuran vaiheista ja toiminnasta seuran entisen puheenjohtajan, kouluneuvos ja tietokirjailija **Kirsti Mäkisen** kanssa. Liittomme kokouhuoneessa, Minnan kuvan alla, on luontevaa kuulla kaikesta siitä, mitä seura on vuosien varrella saanut aikaan. Seuran pääasiallinen tavoite on tehdä tunnetuksi Minna Canthin elämäntyötä ja tuotantoa. Tähän liittyy oleellisesti myös aiheeseen liittyvä tutkimus- ja julkaisu-toiminta, johon seuran jäsenet ovat tahoiltaan vaikuttaneet.

Perustamisesta jo 65 vuotta

Toisen maailmansodan jälkeen 1946 joukko pontevia kulttuurivaikuttajanaisia huomasi Minna Canthin tuotannon jääneen hänen mieskollegojensa varjoon. Oivallus antoi sysäyksen perustaa Minna Canthin seuran, jonka ensimmäisiin jäseniin kuuluivat muun muassa Ansa Ikonen, Mia Backman, Ellit Eronen ja Tompuri, Elvi Sinerovo, Eeva-Kaarina Volanen ja Essi Renvall. Perustamisasiakirjan allekirjoittajien joukossa oli myös Irma Andersin-Dahlgren, Minna Canthin tyttärentytär.

Muista kirjailijaseuroista poiketen seuraan ei ole mahdollista liittyä, vaan seuran jäseniksi kutsutaan hallituksen toimesta eri kulttuurin aloilla vaikuttavia naisia. Seurassa

oli jo ensimmäisenä vuonna nelisenkymmentä jäsentä. Jos katsoo silloista tai nykyistä jäsenluetteloa, on kuin selaisi suomalaisten kulttuurivaikuttajanaisten nimilistaa Kuka kukin on. Alun 22 naisen ryhmästä on kasvanut noin 130 jäsenen todella arvovaltainen joukko.

Juhlavuosi tuotti tanssiesityksen

Kirsti Mäkinen kertoo oman Minna-suhteensa alkaneen 12-vuotiaana, jolloin hän näki Tampereen Työväen Teatterissa *Anna Liisan*. Hän sanoo vieläkin muistavansa, missä kohtaa näyttämöä Irma Seikkula seisoi näytelmän kuuluisassa loppukohtauksessa.

Vuonna 1994 Minnan syntymästä tuli 150 vuotta. Silloin havaittiin, että yhtään Minna Canthin teosta ei ollut saatavilla. Minnaa ei ollut kustantajien varastoissa eikä koulujen kirjastoissa. Muutamia puhki kuluneita kappaleita *Työmiehen vaimoa* saattoi jostain koulukirjastosta löytyä.

Seura kokosi voimansa. Eeva-Kaarina Volanen ja Ritva Haavikko suunnittelivat juhluvuoden tapahtumat, Kirsti Mäkinen hoiti tiedotusta ja yhteyksiä koulumaailmaan. Koululaisille järjestettiin Minna-aiheisia kilpailuja. Aiheina olivat Minna Canthin elämä, tuotanto ja kytkennät nykyaikaan, va-

littavina tehtävinä sarjakuva, essee ja video. Tanssiteatteri Hurjaruuth teki historiaa esityksellään *Eläköön miehet*, joka perustui Minnan näytelmään *Työmiehen vaimo*. Ensi-ilta oli Kuopio tanssii ja soi -tapahtumassa kesäkuussa 1994.

Minna Canthin koko tuotanto julki

Juhlavuoden jälkeen on saatu Minna Canthin tuotanto julki uusina nykyaikaisina laitoksina, niin näytelmät, novellit kuin lehtikirjoitukset. Vuonna 1990 oli jo ilmestynyt Reetta Niemisen elämäkerta, jossa Minna nähdään kirjailijaroolin lisäksi myös kauppiana. Minna Maijalan väitöskirja *Passion vallassa – Hermostunut aika Minna Canthin teoksissa* ilmestyi vuonna 2008. Molemmat naiset ovat seuran jäseniä, Minna myös Suomalaisen Naisliiton. Minna Maijala on todennut, että Kuopiossa on yhä runsaasti Minnaan liittyvää tutkimatonta aineistoa.

Kirsti Mäkinen puhuu innostuneesti uusista teatteri- ja tuotanto- tuotannoista, jotka uudistavat Minnan tuotannon esitystraditioita. Viimeisimpiä ovat Mikko Roihan ohjaukset ja Sirkku Peltolan musikaalit, joista *Anna-Liisa* tänä syksynä Tampereen Työväen Teatterissa sen juhlanäytelmänä. Teatteri Avoimet Ovet on tuonut lavalle Minnan novelleja Heini Tolan ohjauk-

Minna Canthin seuralaisia vierailulla Korkeimmassa oikeudessa vuonna 2010. Kuvassa edessä Tellervo Krogerus (vas.), Kirsti Mäkinen, Eeva Ahtisaari ja Kaari Utrio, joka sai kolme vuotta sitten Minna Canthin seuran kulttuuripalkinnon.

*Kirsti Mäkinen kiittää illan emäntää,
Korkeimman oikeuden presidentti
Pauliine Koskeloa.*

sessä – molemmat naiset ovat minnoja hekin.

Näyttävän saavutus: liputuspäivä 19.3.

Viime vuosina seura on pyrkinyt perehtymään naisten yhteiskunnalliseen toimintaan tutustumalla esimerkiksi Dia-konissalaitoksen, Marttaliiton ja Kirkon Ulkomaanavun työhön. Seura on hankkinut myös Naisten Pankin osakkeen. 2000-luvulla seura on järjestänyt kolme suosittua yleisöseminaaria. Ehkä näyttävän saavutus on kuitenkin yleinen liputuspäivä 19.3., Minna Canthin syntymäpäivänä. Ensimmäisen kerran liput hulmusivat vuonna 2007.

Kirsti Mäkinen kertoo myös hankkeesta saada Minnan tuotantoa tunnetuksi uudella kielialueella. Toiveissa on, että Minnan teoksia saadaan lähiaikoina julki ranskaksi. Tätä aluevaltausta odotamme jännittyneinä myös meillä Suomalaisessa Naisliitossa.

Puhe kääntyy luonnostaan myös Kuopion Kanttilaan. Kirsti Mäkisen mielestä Kuopion kaupunki ei ole osannut ajoissa hyödyntää Minnaa ja hänen merkitystään koko kulttuurillemme. Vaikka Kanttilan kannatusyhdistys on tehnyt vuosien ajan sitkeää työtä Minnan hyväksi, suunnitellut muun muassa yhteistyössä yliopiston kanssa seminaareja ja kehitellyt kaupunkiin vuosittaisia tapah-

tumia, Kanttilan tulevaisuus on kuitenkin edelleen epävarma.

Minnaa ei jätetä unholaan

Minna Canthin seura pitää osaltaan huolen siitä, että Minna ei jää unholaan. Me muut Minnan ”perilliset” saamme olla kiitollisia nimikkoseuran jäsenten sinnikkästä työstä vuosikymmenten varrella. Kyllä Minna on sen ansainnut. •

Naiskuvan avartaja

Naistoimittajat on juhlinut tänä vuonna 65 vuottaan. Ensin Sederholmin talossa emojärjestön satavuotisnäyttelyssä, sitten omassa seminaarissa ja pihajuhlissa. Väriä vuoteen ovat tuoneet afgaanitoimittajat.

Meri Eskola kertoo olevansa unelma-ammattissa ja onnellinen, että päätyi freelanceriksi. – Kuva Maija Kauppinen

Naistoimittajat-yhdistyksessä on parisataa jäsentä. Eli vähän, kun toimittajia on Journalistiliitossa 16 000 ja heistä yli puolet naisia. Yhdistys on kuitenkin kokoaan vaikuttavampi ja oiva esimerkki järjestöstä, joka on aina uusiutunut.

Ei ole kymmentäkään vuotta siitä, kun Naistoimittajien piirissä vakavasti pohdittiin, pitäisikö yhdistys lopettaa, kun jäsenistö harmaantuu eikä sopivaa puheenjohtajaa löydy. Mutta tapahtui ihme: Unifemin avustaja **Eeva Koskinen** suostui puheenjohtajaksi ja vei yhdistyksen kansainvälisille kentille avaten Kabulin

juonteen. Sen seurauksena Naistoimittajiin alkoi liittyä nuoria, globaaleista ja yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneita naisjournalisteja. Ja nyt keväällä, kun Eevan neljä puheenjohtajavuotta tuli täyteen, hänen tilalleen valittiin vapaa toimittaja **Meri Eskola**, joka oli kouluttautunut tehtävään Eevan hellässä huomassa.

Naiskuvan avartaja

Meri Eskola, 37, on syntymänsä helsinkiläinen ja ollut toimittajana vuodesta 1996. Hän kirjoittaa aikakauslehtiin – esimerkiksi Apuun ja Vivaan – isoja henkilöjuttuja muun muassa kulttuurin ja

politiikan aloilta. Naistoimittajiin hän liittyi kaksi vuotta sitten ja valittiin oitis varapuheenjohtajaksi.

Meri kertoo järjestötoiminnan kiinnostaneen häntä aina.

”Olen ollut luottamustoimissa nuoruudesta asti, ensin koulussa ja sitten ylioppilaskunnassa. Myös vakituisessa työsuhteessa, Yhtyneissä Kuvalehdissä, ollessani osallistuin ay-toimintaan.”

Kiinnostus naisasiaan on tullut ikävuosien myötä. Oli siis luonnollista, että vaikutuskanavan avautuessa Naistoimittajien puheenjohtajuuden myötä hän tarttui nuijaan.

”Tapa, millä nainen mediassa esitellään, on vääristynyt. Esimerkiksi iltapäivälehdet ovat liian seksistisiä”, Meri Eskola huomauttaa ja muistuttaa mieliin alkuvuoden kohun pääministerin takamuksesta. Ei siis ole sattuma, että Naistoimittajien juhluvuoden teemana on naiskuvan avartaminen. Se jatkaa yhdistyksen merkittuotetta Screening Genderiä, tasa-arvoon tähtäävää koulutushanketta, jossa opetetaan median lukutaitoa pohtimalla, miksi vain valkoinen, keski-ikäinen mies näkyy ja puhuu viestimisissä.

”Maailman, jossa elämme, tulisi olla oikeudenmukaisempi, taloudellisesti tasa-arvoisempi ja henkisesti”, Meri tiivistää elämänsä katsomuksensa.

Kellokkaita nimetty yli 30 vuotta

Paraikaa Meri Eskola pohtii yhdistyksensä kanssa, kuka nimetään Vuoden Kellokkaaksi ja saa vuodeksi laivakellon kalkatettavakseen.

Kellokkaita on nimetty vuodesta 1973, jolloin nimityksen sai Kirkon perheasiainkeskuksen johtaja, teol.tri **Matti Joensuu** työstään nuorten perheiden hyväksi. Viime vuonna kellotettiin kaksi tamperelaistukijaa **Iris Ruoho** ja **Sirkka Torkkola**, jotka kysyvät kirjassaan Journalismin tasa-arvo, miksi journalismi ei tasa-arvoistu, vaikka virallinen politiikka korostaa tasa-arvopyrkimyksiä ja toimittajakunnassakin on ollut naisennemmistö yli 20 vuotta. Neljä vuotta sitten kello annettiin professori **Sirkka Kivelälle**, maamme tunnetuimmalle iäkkäiden hyvän hoidon puolestapuhujalle. Pian tämän jälkeen Sirkka-Liisa Kivelä perusti Suomen Senioriliikkeen, joka levisi kuin kulovalkea ympäri maan, ja hän oli asiantuntijana vanhuslakia valmisteltaessa. Eli on erinomaisesti täyttänyt Kellokasvelvoitteen kiinnittää huomiota

Meri Eskola oli toukokuussa yhtenä ohjausryhmän jäsenenä Kabulissa ja pitää matkaa ainutlaatuisena kokemuksena. Vierellä Kabuln suurlähettilään Pauli Järventauksen turvamies. – Kuva: Jaana Puustell

ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen asiaan.

Kellokas-nimitykset ovatkin tuoneet vuosikymmenet eniten positiivista julkisuutta Naistoimittajille. Nyt sitä tuo ulkomaille suunnattu mentorointi, naistoimittajien koulutus.

Naisten ääni vahvistuu Kabulissa

”Tämän vuoden lopussa päättyy kolme vuotta kestänyt afganistanilaisten naisjournalistien koulutushanke Learning together”, Meri Eskola kertoo. Sitä on rahoittanut ulkoministeriö, ja koulutus on tapahtunut maan pääkaupungissa, Kabulissa, ainoassa paikassa, jossa on voitu taata turvallisuus suomalaiselle ohjausryhmälle.

Kurssijaksoja on ollut viisi, ja niille on osallistunut kerrallaan

parikymmentä aktiivista naistoimittajaa eri kabulilaisista lehdistä, radiosta ja tv-aseteilta. Kurssilaiset ovat opetelleet hyvän jutun tekemistä, tutustuneet internetiin ja saaneet halutessaan oman sähköpostin. Myös kuva-, video- ja radiojournalismit ovat tulleet tutuiksi sekä teoriana että käytännössä. Kurssilaiset ovat tuoneet myös darin- ja englanninkielisiä juttujaan arvosteltaviksi ja saaneet niistä palautetta, sikäli kuin aika ja tulkkaus ovat riittäneet.

Eikä suomalaisten naisten vaikutus ole kohdistunut vain kollegoihin, vaan he ovat tavanneet Kabulissa myös maan ministereitä ja viranomaisia ja keskustelleet heidän kanssaan ihmisoikeuskysymyksistä ja naiseen kohdistuvasta väkivallasta, joka

Jatkuu seuraavalla sivulla.

on maassa edelleen arkipäivää. Keväällä he järjestivät Kabuln yliopiston journalismin laitoksessa kuvajournalismin workshopin, johon osallistui myös miestoimittajia.

”Emme menneet Afganistaniin viisastelemaan emmekä rintaliivejä heittelemään vaan opettamaan journalisteille keskinäistä solidaarisuutta ja sitä että nainenkin voi pärjätä”, ohjausryhmän vetäjä **Anne Hyvönen** tiivistää suomalaisjournalistien monitasoisen vaiuttamisen.

Hyvä kello kaus kuuluu

Afgaanitoimittajien mentoroinnin aloitti Eeva Koskinen, ja hän koordinoi edelleen hanketta. Parastaikaa neuvotellaan ulkoministeriön kanssa sen jatkorahtituksesta. Päätös saataneen vielä tämän vuoden aikana.

Muu mentorointi Suomen rajojen ulkopuolelle jatkuu. Eli kolme vuotta sitten alkanut suomalais-virolais-liettualainen kasvatushanke sosiaalisen median mahdollisuuksista ja uhisita. Naistoimittajat osallistuvat siihen asiantuntijoina.

Toimintasuunnitelman mukaan Also Me -hankkeen tarkoituks on ”edistää nettiturvallisuutta, lisätä sosiaalisen median tuntemusta ja internetin käyttöä rakentavan yhteisöllisen tiedon tuottamiseen”. Hanke on saanut avustusta 24 000 euroa, jolla on järjestetty seminaari sosiaalisen median toimittajille ja aikuis-kouluttajille Baltian pääkaupungeissa.

Seuraavaksi suomalaisia naisjournalisteja voi tavata Somaliassa. ”Meitä on juuri pyydetty sinne kouluttajiksi”, puheenjohtaja paljastaa.

Meri Eskola on ollut aktiivisti mukana myös heräteltäessä yhteistyötä suomalaisten sisarjärjestöjen kanssa. Tästä

Afgaanijournalistit tutustuivat eduskuntaan afganilaissyntyisen Nasima Razmyarin johdolla. – Kuva: Eeva Koskinen

Afgaanitoimittajia Suomessa

Kahdeksan afganistanilaista naistoimittajaa Kabulista vieraili alkusyksystä Suomessa. Vierailu kesti kymmenen päivää, ja ohjelma oli tiivis. He tutustuivat Helsingin ja Salon Seudun Sanomiin, Apu- ja Tulva-lehteen, Haaga-Helian journalismin laitokseen sekä YLE:n, STT:n ja MTV3:n uutistoimintaan, mutta myös suomalaisen yhteiskuntaan: eduskuntaan, Naisasialiitto Unioniin ja Kalevala Koruun. Varsinainen elämys oli laivamatka Ahvenanmaalle, jossa he tapasivat Rauhan instituutin väkeä ja perehtyivät saaren itsehallintoon.

Kabulin toimittajat osallistuivat myös Naistoimittajien 65-vuotisjuhlaseminaariin ja iltajuhlaan, joissa he kertoivat työstään ja tutustuivat suomalaisiin kollegoihin. Oli hätkähdyttävää kuulla, että afganistanilaisnaistoimittajan peruskysymyksiä on, salliiko perhe hänen tehdä työtä. Sillä jos nainen on toimittaja, hän ei ole hyvä nainen, äiti ja puoliso.

Afgaanijournalistin unelma onkin saada samat oikeudet kuin mitä heidän kouluttajillaan on. Eivätkä he halua parantaa vain naisten asemaa vaan koko yhteiskunnan.

saatiin hyvää kokemusta Sederholmin talossa, missä neljällä naisjärjestöllä – Naistoimittajilla, Suomalaisella Naisliitolla,

Akateemisilla naisilla ja Suomen Naisyhdistyksellä – oli yhteinen Kymppien tyttöjen huone.

GO GO, SLOW GO, NO GO

Kolmannessa iässä meillä on kosolti inhimillistä, sosiaalista ja taloudellista pääomaa käytettäväksi lähimmäisten ja yhteiskunnan hyväksi. Kolmas ikä myös valmentaa vanhuuteen.

Suomalainen yhteiskunta ikääntyy. Juuri tänä vuonna 65-vuotiaitten osuus väestöstä alkaa voimakkaasti kasvaa. Myös kaikkein vanhimpiin ikäluokkiin kuuluvia on entistä enemmän. Monelle voi olla yllätys, että sata vuotta täyttäneitä suomalaisia on nyt 661. Naisia heistä on 566. Väestö- ja talouspoliittisissa puheenvuoroissa kauhistellaan eläkeläisväestön määrän nousua ja huoltosuhteen heikkenemistä. Ikäihmisistä puhutaan kansantaloudellisena rasitteena tai eläkepommina. Koko vanhustenhuoltoa leimaa kielteinen ilmapiiri, myös kielteinen uutisointi. Kunnat säästävät vanhustaloudesta, ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä on monin paikoin pulaa. Monet vanhukset kokevat yksinäisyyttä ja turvattomuutta eikä heille ole voitu taata ihmisarvoista elämää. Vanhustutkijat puhuvat ageismista, ikäsyrynnästä.

Kaikki tämä sekä valmisteilla oleva vanhustaloudesta saivat minut ottamaan selvää suomalaisten vanhustaloudesta tilasta ja ikäihmisten asemasta Suomessa. Tuloksena oli Go go, slow go, no go -niminen raportti ja juuri päätynyt kuusiosainen radio-ohjelmasarja Tuulikin taustapeili – Ikäihmisten asialla. Halusin raportisani nostaa vanhustaloudesta ongelmien ohella esiin myös hyviä hoiva- ja hoitokäytäntöjä. Lisäksi halusin muistuttaa meitä

kaikkia siitä, että ikärakenteen muutoksesta on löydettävissä myös myönteisiä piirteitä.

Hiljattain eläkeiän saavuttaneet suomalaiset ovat koulutettuja, osaavampia, terveempiä ja vauraampia kuin edelliset eläkeläispolvet. Niin sanotussa kolmannessa iässä eli työelämän päättymisen ja varsinaisen vanhuuden välisenä aikana meillä on kosolti inhimillistä, sosiaalista ja taloudellista pääomaa käytettävänä lähimmäistemme ja yhteiskunnan hyväksi. Me olemme aktiivisia harrastuksissa ja kansalaistoiminnassa. Me harrastamme liikuntaa, käymme kansalaisopistojen kursseilla ja Ikäihmisten yliopiston luennoilla ja olemme järjestöjen kantavia voimia. Varsinkin me naiset kansoitamme teatteri- ja konserttitalit ja olemme taide- ja kulttuurin vakiokävijöitä. Eli kaiken kaikkiaan kulttuurin tukipylväitä.

Uskon, että meistä ikäihmisistä muodostuu pikku hiljaa myös merkittävä kuluttajaryh-

mä. Meillä on säästöjä ja sijoituksia. Lisäksi haluamme jatkaa työelämän aikana opittua elämäntapojen, tapojen ja tottumuksien ja säilyttämme sen vaatimustason, jonka kerran olemme omaksuneet. Me odotamme myös vanhustaloudesta enemmän.

Isovanhempina me annamme merkittävää hoitoapua ja rahallistakin tukea lapsillemme ja lastenlapsillemme. Lastenlasten noutaminen päiväkodista, heidän hoitamisen sairauden tai vanhempien matkojen aikana ja lastenlasten kuljettaminen lukuisiin harrastuksiin ja tapahtumiin mahdollistaa joustoja perheistä työelämään. Moni eläkeläinen osallistuu myös vapaaehtoistoimintaan lasten, nuorten tai vanhusten parissa täydentäen näin virallista hoivaa. Valtaosa omaishoitajista on itsekin eläkeikäissä.

Jos yli 65-vuotiaiden suomalaisten antama käytännön apu ja taloudellinen tuki jäisivät puuttumaan, julkisen sektorin paljon puhuttu kestävyysvajavahe olisi huomattavasti nykyistä suurempi. Voidaan sanoa, että aktiiviset eläkeikäiset ihmiset muodostavat suomalaisessa yhteiskunnassa eräänlaisen hyvinvointipuskurin. Oman toimintakykynsä heikentyessä heillä pitäisi olla oikeus inhimilliseen ja arvokkaaseen vanhuuteen.

Kirjoittaja on varatuomari, entinen tasa-arvovaltuutettu ja kansanedustaja, nykyisin seniorikansalainen ja Suomalaisen Naisliiton jäsen.

Kympin naiset

Tornionlaaksossa ja maailmalla

Minna Canthin perintö eli voimakkaana Suomalaisen Naisliiton lokakuussa MC-seminaarissa Torniossa, jonne lähes sata naista eri puolilta Suomea oli tullut kuulemaan ja näkemään kymppin naisia.

Pohjoisia kymppin naisia yliopistomaailmassa edusti Lapin yliopiston tohtoritutkija **Päivi Rantala**. Hän pohti esitelmässään pohjoisen naisen toimintaa ja toimivuutta historiantutkijan silmin. Tavallisten naisten elämä tuli kuulijoita lähelle, kun hän valotti mielenkiintoisin tarinoin eri yhteiskuntaluokkien naisten toimintatapoja ja -mahdollisuuksia sekä

naisten toiminnalle asetettuja rajoituksia 1800-luvulta 1900-luvun alkupuolelle. Tarinoiden avulla hän nosti esille naisten tekemää työtä, perhe-elämää ja elinympäristöä sekä toimintaa yhteiskunnan eri kentillä.

Naisten arkinen työ häviää

Päivi Rantala aloitti tarinat kertomalla kahdesta 1800-luvun lopulla vaikuttaneesta valokuvaajasisaruksesta, rovaniemeläisistä Auttin neideistä, jotka perustivat valokuvaamon. Naisille sopivana pidettiin tuolloin ateljeekuvausta, ei niinkään kenttätöitä. Sisarukset matkustelivat kuitenkin paljon, ja heillä oli kuvia eripuolilta Suomea. Heidän tiedetään olleen hyviä valokuvaajia, valitettavasti vain sota tuhosi paljon kuvia.

Seminaaripäivänsä päätteeksi naisliittolaiset nauttivat komeasta auringonlaskusta ja Torniin kaupungin vieraanvaraisuudesta kaupungintalolla.

Seuraava elämäntarina oli Matleena Heräjärven, 1800-luvun alussa Alatornion Ruottalan kylän Kalkkimaalla syntyneen naisen. Hän sai kahdeksan aviotonta lasta, ensimmäisen 23-vuotiaana. Ollessaan 29-vuotias Matleena synnytti pojan, Petter Abram Heräjärven, joka myöhemmin tunnettiin Kalkkimaan pappina, ja sen kautta äitikin sai merkityksen.

Matleenaa moitittiin siitä, että hän piti huonosti huolta lapsistaan, myös pojastaan. ”Mutta mitä todellisia mahdollisuuksia Matleenalla oli huolehtia lapsistaan, kun hän eli köyhänä kerjäläisenä toisten nurkissa?”, tutkija kysyi.

Tornion kaupungin valtuuston puheenjohtaja Matti Lankila (vas.) ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Pekka Pelttari ovat saaneet pöytäseurakseen Anna-Maija Korven ja Kreetta Alatalon.

Kierros Aineen taidemuseossa päättyi Reijo Hukkasen työhön Paluumuuttajat. Näyttelyn esitteli naisliittolaisille vs, amaneunssi Virpi Kannainen. Hänen vieressään Ulla Törne Oulusta.

Pälvi Rantala tuntee Petter-pojan vaiheet hyvin, sillä hänen kulttuurihistoriallisen väitöskirjassaan aiheena oli Kalkkimaan pappi. Ilman poikaansa Matleenaa ei todennäköisesti muistettaisi, sillä piian työstä ja elämästä on vähän kuvauksia.

Tavalliset naiset pitäisi huomioida

Pälvi Rantalan tarinoissa tuli esille myös Hilma Oinas, aktiivinen nainen Pelkosenniemeltä. Hän piti kotipiirissään matkailuyritystä, ja yrittäminen yhdisti lapset ja koko perheen. Hilma Oinaalla oli paljon tuttuja, hän matkusteli paljon, Italiassa asti, ja harrasti myös filosofiaa.

Pälvi Rantalan kokoamat tarinat ovat mielenkiintoisia ja tärkeitä, sillä naisten toiminnasta ei kerrota suoraan, vaan se näkyy usein vain miesten kautta. Maailma on kuitenkin täynnä kiinnostavien naisten tarinoita, joiden muistiin merkitseminen on tärkeää, sillä menneisyydessäkin naiset ovat toimineet monipuolisesti. He ovat osallistuneet aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan, joten – jos vain poliittinen päätöksenteko näkyy – jää paljon piiloon. Rohkeita naisia on aina tarvittu. Minna Canth on itse

Pälvi Rantala on koonnut pohjoisten naisten tarinoita, joista työstää kirjaa.

Kansainvälisyys, joen yli katsominen, on ollut Aino-Maija Korvelle rikkaus.

esimerkki rohkeasta, aktiivisesta, suomalaisesta yhteiskuntaan vaikuttaneesta naisesta, mutta tavallisetkin naiset pitäisi huomioida.

Peräpohjolasta eväät diplomaatiksi

Kympin naisten kansainväliseen maailmaan kuuluva suurlähettiläs **Anna-Maija Korpi** pohti esitelmässään, mitä merkitsee kasvaminen Peräpohjolassa, Tornionjokilaaksossa meän kielen alueella, rajalla, joka on ja ei ole raja. Mitä merkitsee kuulua sukupolveen, joka koki sodan evakkomatkan, paluun hävitettyyn kotipihaan, kuumeisen jälleenrakentamisen ja kiihtyvän kansainvälistymisen? Ja onko pienen Tornion kaupungin ja sen sodan jälkeen akateemisesti heikon yhteislyseon taustalla jotakin sellaista, joka on auttanut selviytymään ja menestymään maailmalla?

Vastauksissaan suurlähettiläs totesi, että kasvuympäristö muovaa, rohkaisee ja haastaa hakeutumaan myös kansainvälisyyteen. Mutta on muistettava, että todellinen kansainvälisyys pohjautuu aina oman itsensä ja juuriensa arvostukseen ja tasa-vertaisuuteen suhteessa muihin kansoihin ja sivilisaatioon.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Anna-Maija Korpi kävi lapsena Haaparannan puolella ostoksilla, kiinnostui kielistä ja lukion viimeisellä luokalla Tukholmasta. Ylioppilaaksi tultuaan hän opiskeli valtiotiedettä Helsingin yliopistossa ja pääsi valmistuttuaan diplomaatturalle, ainoana naisena tuona vuonna.

Yhteistyö antaa siivekkeet

Työ ulkoministeriössä oli haasteellista, sillä siihen kuului uran eri vaiheissa monenlaisia tehtäviä monessa eri maassa. Jännittävimpiin kokemuksiin kuuluu kaksoistornien kaatuminen vuonna 2001 – Anna-Maija Korpi oli tuolloin Yhdysvaltojen suurlähetystön palveluksessa ja tapahtumahetkellä YK:ssa New Yorkissa – haastavimpiin taas viiden vuoden pesti suurlähettiläänä Balkanilla. Näissä tehtävissä hän tapasi päättäjiä ja sai seurata läheltä maailman tapahtumia, jotka ovat tuttuja meille vain uutisista ja lehtien palstoilta.

Esitelmänsä lopuksi Anna-Maija Korpi korosti, että tärkeintä on kuitenkin ollut uskallus olla oma aito itsensä. Ja se, että ymmärtää ja hyväksyy erilaisuuksia ja uskoo yhteistyön voimaan, sillä ”ilman yhteistyötä ihminen leikkaa itseltään siivekkeet”.

Tukholmassa päämajaansa pitävän Tillväxtverketin eli Kasvuviraston pääjohtajan **Christina Lugnetin** aiheena oli valtakunnan rajan tuomat haasteet. Tätä ennen hän on ollut Haaparannan kunnanjohtajana, joten Tornionjokilaakso on hänelle tuttu. Nykyään hänen työhönsä kuuluu EU-rahoituksen ja valtion tukien jako Ruotsissa, joten hänen puheensa pääpaino oli yritysmaailmassa. Kuulijoita kiinnosti suomalaisten ja ruotsalaisten kansalliset erot ja

Christina Lugnetin kotipaikkana on nykyään Tukholma.

Suomen sairaanhoitopiireissä toimii kaksi johtavaa ylilääkäriä. Aino-Liisa Oukka on näistä toinen.

etuudet, muun muassa vanhempainlomat, joita Ruotsissa myös isät pitävät paljon toisin kuin meillä.

Näkökulmia potilaan oikeuksiin

Kansainvälisyyden jälkeen kuulijat palautti maan pinnalle Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin johtaja, ylilääkäri **Aino-Liisa Oukka** kertomalla näkökulmia potilaan oikeuksista. Eli mitä ajankohtaisimmasta ja jokaista kuulijaa kiinnostavasta asiasta.

Esitelmänsä aluksi Aino-Liisa Oukka totesi, että perustuslain mukaan kansalaisilla on oikeus terveydenhuoltoon julkisten voimavarojen antamissa rajoissa. Oikeuksia on syvennetty laissa potilaan asemasta ja oikeuksista sekä uudessa terveydenhuoltolaissa.

Perusterveydenhuolto kuuluu lain mukaan kunnille, joita

on 326. Sairaanhoitopiirejä on 20, mutta niissä vain kaksi naisjohtajaa ja kaksi johtavaa naisylilääkäriä. Potilas on oikeutettu oikea-aikaiseen tutkimukseen ja hoitoon. Yhteys terveyskeskukseen on saatava heti, kolmen vuorokauden sisällä on päästävä juttusille ja kolmen kuukauden sisällä erikoissairaanhoitoon.

Uuden, tämän vuoden toukokuussa voimaan tulleen terveydenhoitolain mukaan potilas voi myös valita hoitopaikkansa ja hoitavan lääkäriänsä, mutta käytännössä se ei aina onnistu. Hoitopaikan valinta lisää kilpailua, potilasturvallisuutta ja terveydenhuollon laatua, mutta myös potilaan vastuuta terveydestään. Ongelmana on myös, ettei potilaalla – eikä lääkäriäkään – ole ajantasaisia tietoa valinnan pohjaksi. Sen kerääminen on määrätty Terveyden ja hyvinvoinninlaitokselle, joka on aloittanut Palveluvaaka-sivuston kehittämisen.

Julkilausuma hoitovirheistä

Kuulijoilla oli Aino-Liisan Oukalle lukuisia kysymyksiä, joista yksi koski hoitovirheitä ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen niille asettamaa tavoitetta puolittaa ne. Tämän asian Naisliitto koki niin tärkeäksi, että antoi siitä seuraavan päivän syyskokouksessaan julkilausuman nimellä Hoitovirheille nollatoleranssi.

MC-seminaari päättyi Minna Canthin viisaisiin sanoihin: Naiskysymys ei ole pelkästään naiskysymys, se on ihmiskunnan kysymys.

Seminaarin jälkeen naisliittolaiset tutustuivat Aineen taidemuseon näyttelyyn Aina ajattelen jokea. Illalla oli Tornion kaupungin vastaanotto kaupungintalolla. •

Julkilausuma

HOITOVIRHEILLE NOLLATOLERANSSI

Onko hyvinvointiyhteiskunnassa vara tehdä hoitovirheitä miljardin euron verran vuodessa? Tai edes puolen miljardin, mikä on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n tavoite kymmenessä vuodessa.

Kysymys heräsi Suomalaisen Naisliiton valtakunnallisessa Minna-Canth -seminaarissa Torniossa, missä yhtenä keskusteluaiheena oli Potilaan oikeudet ja turvallisuus. Aihe on Naisliiton sydäntä lähellä, sillä potilaista valtaosa on naisia heidän korkean eliniän vuoksi ja myös hoitohenkilökunta on naisvaltaista.

THL aloitti syyskuussa nelivuotisen ohjelman Potilasturvallisuutta taidolla. Ennaltaehkäisevät järjestelmät ovat olemassa, samoin haittatapahtumien raportointijärjestelmä HaiPro. Uudessa terveydenhuoltolaissa on potilaan asemaa ja oikeuksia vahvistettu. Kuitenkin hoitovirheitä tapahtuu paljon ja niistä johtuvia kuolemiakin enemmän kuin liikenteessä. THL:n kehittämisspäälikkön dosentti Anneli Milenin mukaan kuolemaan johtavia hoitovirheitä tapahtuu vuodessa 700-1 700, ja yhdelle potilaalle sadasta virheet aiheuttavat vakavan terveyshaitan.

Tässä kuten terveydenhoidossa yleensäkin on kysymys rahasta, sillä päällimmäisenä syynä virheisiin ei ole hoitohenkilökunnan tietämättömyys eikä taitamattomuus. Julkisesti tunnustetaankin, että henkilökunnan kiire ja tiedonkulun katkokset aiheuttavat useimmat hoitovirheet.

Hoitovirheistä voi valittaa. Oikeuksien perään on kuitenkin myöhäistä kysyä, kun henki on poissa. Eivätkä iäkkäät ja huonokuntoiset potilaat kykene laatimaan tai teettämään ilmoitusta hoitovirheistä oikeutta saadakseen. Oikeuksia on myös lisätty sillä, että voimme valita terveyskeskuksemme. Valintaoikeuden toivotaan vähentävän virheitä. Käytännössä tätä ei ole kuitenkaan aina helppo toteuttaa.

Hoitovirheitä ei saa tapahtua kiireen eikä tiedonkulun vuoksi lainkaan! Jotta uskallamme luovuttaa omaisemme tai itsemme potilaaksi turvallisiin mielin, hoidon tavoitteeksi pitää asettaa Suomalaisen Naisliiton mielestä täysi virheettömyys. Yhteiskunnan on taattava riittävät voimavarat henkilökunnalle. Hyvinvointiyhteiskunnassa ei ole varaa tehdä hoitovirheitä miljardin euron verran vuodessa. Eikä edes puolen miljardin euron.

Tunnustuspalkinto Kirsti Ojalalle

Tornion MC-seminaarin päätteeksi Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön hallituksen puheenjohtaja **Mari-Riitta Tervahauta** (kuvassa oik.) luovutti 950 euron tunnustusstipendin **Kirsti Ojalalle** kiitokseksi hänen kokoamastaan Suomalaisen Naisliiton Oulun osaston satavuotishistoriikista Pohjoisen naisen ääni. Kirsti Ojala on Oulun osaston ja Naisliiton hallituksen jäsen.

Historiikista enemmän Kirjavisaitten palstalla.

Ainutlaatuista yhteistyötä rajalla

På Gränsen-Rajalla on kahden rajakaupungin, Tornion ja Haaparannan, yhteishanke. Suomalaisen Naisliiton jäsenet tutustuivat siihen syyskokouksensa päätteeksi lokakuun alussa.

På Gränsen-Rajalla -hankkeen siemenet kylvettiin yli kymmenen vuotta sitten, jolloin sarkaupunkien Tornion ja Haaparannan kaupunginvaltuustot hyväksyivät kehittämissuunnitelman yhteisestä rajakeskuksesta. Tavoitteena oli rakentaa kaupungit toimivaksi kokonaisuudeksi, noin 33 000 asukkaan talousalueeksi. Yhdistämisellä saataisiin vahva keskus Perämeren kaaren pohjoisimpaan osaan ja samalla kahden maan kohtaamispaikka valtakunnan rajan päälle. Malli Euroopan valtioiden väliselle rajattomalle yhteistyölle.

Ensin perusteellinen selvitys

På Gränsen-Rajalla -hanketta edelsi seitsenvuotinen suunnittelu, joka eteni kolmessa vaiheessa.

Vuosina 1996–1997 oli Pohjoismaiden arkkitehtikilpailu, jonka tuloksena saatiin 38 ehdotusta Suomesta, Ruotsista ja Tanskasta. Parhaimmat ehdotukset poimittiin ideapankkiin. Seuraavassa vaiheessa suomalais-ruotsalainen arkkitehtiryhmä rakensi palkittujen

ehdotusten pohjalta tavoite-suunnitelman, joka sai nimen På Gränsen-Rajalla. Hanke hyväksyttiin Haaparannan ja Tornion yhteiseen alueelliseen kehittämissuunnitelmaan. Vuonna 2001 kaupunkien valtuustot hyväksyivät sen. Työhön osallistui tässä vaiheessa Luulajan tekninen yliopisto, myöhemmin myös Oulun yliopisto.

Kolmannessa vaiheessa, jolloin edettiin visiosta todellisuuteen, selvitettiin kaikki hankkeeseen liittyvät asiat. Näitä olivat ympäristövaikutusten arviointi, johon kuuluivat Natura 2000 -analyysi ja vesioikeuslupa Rajajokikomissiolta, asema-kaava ja liikennejärjestelyt sekä tekninen toteuttaminen. Lisäksi kartoitettiin talousalueen osto-voima ja lähetettiin kaksi kertaa vuodessa joka talouteen tiedote, jossa kerrottiin hankkeen edistymisestä. Alueella asuville järjestettiin seminaareja ja asukas-

PGR-kauppakeskusta reunustaa kanava, jonka ylittämistä helpottavat laatat.

iltoja, esimerkiksi koululaisille ja eläkeläisille omansa.

Hanke sai laajalti julkisuutta, sillä niin paikallinen, alueellinen kuin kansallinen ja kansainvälinenkin media kiinnostuivat siitä.

Ikea antoi piristysruiskeen

Kesäkuussa 2005 Ikea kertoi rakentavansa tavaratalon Haaparannan ja Tornion rajalle. Ilmoitus antoi valtavan piristysruiskeen På Gränsen-Rajalla -hankkeelle. Kun taloudelliset, tekniset ja juridiset edellytykset hankkeen toteuttamiselle olivat tuolloin jo valmiina, asunto- ja kaupallinen rakentaminen käynnistyi nopeasti. Tornion kaupunki sopi NCC-yhtiön kanssa Tornion puoleisen osan rakentamisesta. Kauppakes-

kuksen suunnittelu käynnistyi, ja ensimmäinen asuinrakennus valmistui Länsirannalle helmikuussa 2006. Toinen valmistui saman vuoden joulukuussa ja kolmas seuraavana keväänä. Ikean tavaratalo avattiin marraskuussa 2006, kauppakeskus PGR kaksi vuotta myöhemmin. Keväällä 2006 järjestettiin Pää Gränsen-Rajalla -alueen julkisista tiloista – toreista, kaduista ja puistoista – ideakilpailu kaksoiskaupungin koululaisille ja nuorille. Palkinnoksi luvattiin toteuttaa parhaat ideat. Kilpailuun tuli noin 400 ehdotusta, joista asiantuntijaryhmä valitsi parhaat ja toteuttamiskelpoiset. Näistä konsulttiryhmä teki suunnitelmat, joiden pohjalta aluetta alettiin rakentaa.

Suunnitelmissa myös EU-puisto

Haaparanta-Tornion ensimmäinen kävelykatualue avattiin 2008, ja samana vuonna valmistui myös uusi E4-tielinjaus. Rakennustyöt Rajakanavan ja -torin sekä Rajakaaren osalta valmistuivat tämän vuoden loppukuussa. Haaparannan ja Tornion yhteisen matkakeskusten rakentamisen on arvioitu alkavan syksyllä 2012. Rautatieyhteys Haaparannasta Kalixiin on rakenteilla, ja se valmistuu ensi vuonna.

Kaksoiskaupungin erikoisuutena on valtakunnanrajan molemmin puolin sijoittuva elinkeino- ja innovaatiokeskus, jota toivotaan päästävän rakentamaan vuonna 2013. Toiveissa on myös Haaparannan nyt tyhjiin kiinteistöjen rakentaminen, mikä tasoittaa kaksoiskaupunkien välistä epäsuhdetta eli liike-elämän ja asuinrakennusten painottumista Tornion puolelle. Tulevaisuuden suunnitelmiin kuuluu myös Tornion ja Haa-

Prinsessa Victoria vihki syyskuussa nimikkoaukionsa.

Yksi nuorten ideoista oli riemukaari.

parannan keskustojen katu-, tori- ja puistoalueiden kohentaminen. Tärkeimpinä niistä on yhteisen tapahtumapuiston – EU-puiston – saaminen PGR-alueen eteläpuolelle. Rahoitusta sille on haettu EU:sta.

Tunnustusta ja palkintoja

Pää Gränsen-Rajalla on ainutlaatuinen näyte kahden periferisen pikkukaupungin kehittämisestä, jossa hyödynnetään alueen luontaisia vahvuuksia laajalla, avoimella vuorovaikutuksella. Etenkin lasten ja nuorten ideoiden hyödyntäminen

keskustojen kehittämisessä on herättänyt huomiota.

Tornion ja Haaparannan yhteistyö on saanut tunnustusta muun muassa YK:n World Urban Forumissa ja Nordic Urban Forumissa, jonne kaupungit kutsuttiin esittelemään hanketta esimerkkinä demokraattisesta yhdyskuntasuunnittelusta. Hankkeelle on myönnetty myös SAFA-palkinto, ja se nimettiin vuonna 2006 Pohjois-Suomen parhaaksi Rakennusteoksi. •

Jutun kirjoittaja on Tornion kaupunginarkkitehti.

Syntymästään saakka *naisasianainen*

Eeva-Kaarina tiedosti naisen elämän jo lapsena. Hänen äidinäitinsä ja äitinsä näyttivät, miten kanssaisaria autetaan olemalla korvana ja jakamalla omasta. Naapurin naiset tiesivät, että Luttisen oven takana asui ymmärtävä ja tukeva ihminen.

Lausunta, laulaminen, kirjoittaminen ja maalaaminen tekevät Eeva-Kaarina Sarastamosta täysverisen renessanssi-ihmisen lämpimän oranssin hehkussa.

Sota-aika vei Eeva-Kaarinan Evakkoon Ruotsin Bygteoon. Tästä matkasta muistuttaa ohainen runo Kalkinpuutos.

Perheen palattua Rovaniemelle Aili-äitiä, isosisko-Hilkkaa ja Eeva-Kaarinaa oli vastassa tuhattu rauniokaupunki mustina törröttävine savupiipuineen. Suojan tarjosi äidin kotikylä Tapion Tuhnajassa. Eeva-Kaarinan ollessa yhdeksänvuotias perhe sai asunnon kunnostetusta virastotalosta Rovaniemeltä. Koulun vaihduttua lapinpuku ”lensi nurkkaan” ensimmäisen koulupäivän jälkeen – kiusaaminen vuoksi.

Luovuutta muillekin jakaa

Kansakoulun jälkeen Eeva-Kaarina opiskeli Rovaniemen kauppaoppilaitoksessa. Valmistuttuaan hänet palkattiin laskuttajaksi ja telexinhoitajaksi Keskusosuusliike Hankkijan Rovaniemen konttoriin.

Pohjois-Suomi on tottunut luovuttamaan aktiiviset nuorensa Etelä-Suomen työvoimaksi. Tätä Eeva-Kaarina pääsi toteuttamaan vasta isän äkillisen kuoleman jälkeen. Lähtö oli viivästynyt, sillä perhe tarvitsi tyttären taloudellista tukea.

Luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä Eeva-Kaarina

osoitti jo nuorena perustaessaan Rovaniemen ristipistokerhon. Kun äiti ja sisaret vaativat, ettei kotoa lähdetä ilman kappioita. Eeva-Kaarina ratkaisi puuttuvan ompelukoneongelman perustamalla nuorisojärjestön alakerhon. Se hankki koneen – ja niin oli sekin este ylitetty. Sama taito on säilynyt Eeva-Kaarinalla halki elämän joka elinympäristössä. Hän perusti esimerkiksi Espoon Matinkylään askartelukerhon, jonka pienoispatsaista ja emaloiduista koristetöistä paikallinen kirjasto rakensi upean näyttelyn.

1970-luvun puolivälissä elämä kuljetti pohjoisen ty-

tön takaisin. Nyt Ouluun, jossa hänelle aukeni uusi haaste. Suomalaisen Naisliiton Oulun osaston toiminta oli hiipunut, ja osasto oli muuttumassa pelkäksi ”seppelrahastoksi”.

Osastonsa kunniapuheenjohtajaksi

Eeva-Kaarina Oja valittiin Oulun osaston puheenjohtajaksi lokakuussa 1979 Naisliiton keskusvaltuuskunnan kokouksessa, jossa aiottiin lopettaa koko osasto. Puheenjohtajan taiteelliset ominaisuudet näkyivät kulttuuripitoisessa toiminnassa, mikä auttoi myös jäsenhankinnassa. Varoja osasto hankki paistamalla vohveleita Oulun päivillä ja esitteli samalla naisasiaa. Naiskansanedustajiin solmittiin yhteyksiä järjestämällä muun muassa keskustelutilaisuuksia vaalien alla. Myös muihin naisjärjestöihin otettiin yhteyttä ja osallistuttiin Naiskulttuuriviikoihin ja kansainvälisen Naispäivään.

Eeva-Kaarina toimi Oulun osaston puheenjohtajana kymmenen vuotta. Koko ajan hän osallistui joukkoineen aktiivisesti myös keskusliiton järjestämiin tilaisuuksiin ja kokouksiin. Oulussa järjestettiin Minna Canth -seminaari ja tehtiin Minna-lehti.

Eeva-Kaarina Sarastamo aloitti vuonna 1980 myös työuransa Oulun kaupungin palveluksessa. Hän toimi aluksi aravaosakehuoneistojen myyjänä ja myöhemmin kiinteistöassistenttina Oulun kaupungin Teknisessä keskuksessa. Työssä ollessaan hän suoritti kiinteistöalan tutkinnon Markkinointi Instituutissa. Sairaseläkkeelle hän jäi vuonna 1997.

Eeva-Kaarinan aktiivinen yhdistystoiminta jatkuu edelleen. Hän on kuulunut Suomalaisen Naisliiton hallitukseen ja

on edelleen Oulun osaston hallituksessa. Vuonna 2010 osaston juhliessa satasvuotista taivaltaan hänet kutsuttiin Oulun osaston kunniapuheenjohtajaksi. Tämän vuoden heinäkuussa hän täytti 70 vuotta.

Värikäs rouva Monikultturelli

Yksi Eeva-Kaarinan elämänohjeista on Sylvi Kekkonen lause: ”Rakkaus, joka ei ulotu omia lapsia pitemmälle, ei ole mistään kotoisin”.

Nyt jo globaaliksi muuttunut sosiaalinen vastuu sai Eeva-Kaarinan perustamaan vuonna 1998 kummikerhon, johon houkutteli tuttaviaan. Kerho toimii edelleen, ja jäseniä on tullut lisää. Kummikerho sai Pelastakaa Lapsen ry:n kautta kummilapsekseen kenialaisen Kanini Eucine Wambugun, jonka koulutti ylioppilaaksi ja

sitten Moi-yliopistossa kauppatieteen maisteriksi. Kanini työskentelee nykyään Nairobissa suuressa pankissa. Tällä haavaa kummikerhon avustuskohteena on tyttöjen koulutus Intiassa ja autismilasten koulutus Bangladeshissa. Kerho on mukana myös Naisten Pankin toiminnassa.

Kaikki tämä on sopusoinnussa Eeva-Kaarinan yksityiselämän kanssa. Hänellä on kolme nyt jo pesästä lentänyttä lasta ja kaksi lastenlasta. Näiden kanssa hän on kolmunt maailmaa Kiinan maaseutua ja sen alkuperäiskansojen kyliä myöten.

Rouva Multikultturelli -nimitys luonnehtii Eeva-Kaarina Sarastamon monipuolista ja ulkoisestikin värikästä persoonaa. Kulttuuri on hänen elämänsä leipä ja viini, joista hän ammentaa voimia. •

Kalkinpuutos

Söin savesta tehdyn nukkeni pään

Suuret lasisilmät vain mollottivat pöydällä

katsoivat syyttävästi, minua, pientä tyttöä

Selkäni sain, vaikka en ymmärtänyt!

Koulu kaatuu! Koulu kaatuu!

kiljuivat keittiötädit ruotsiksi

ruotsalaisen kansakoulun pihalla.

Minä pieni evakkotyttö lusikalla kaapimassa

koulun kivijalkaa

poskeeni pistin

hyvältä maistui

hiiren reiästä hyvin irtosi

– No ei se koulu nyt siitä kaavu

jos Pikku-Eeva vähän laastia nielee

suurheen kalakin puutheshen!

huusi äiti asuntoparakkimme

portailta... suomeksi tietenkin

pois heitti käsi lusikan

... yöpaita sotkeentunut

En saanut selkäni!

Isänmaallisuus arvossaan lottaperinnepäivillä

Lokakuun toisena viikonloppuna Vaasan kirkko ja kaupungintalo täyttyivät harmaapukuisista naisista, lotista. Joukossa oli myös Vaasan Suomalaisen Naisklubin jäseniä.

Vaasan Suomalaisen Naisklubin piirissä perustettiin lokakuussa 1919 Lotta Svärd-yhdistys, joka sittemmin toimi erillisenä yhdistyksenä ja lisäsi merkittävästi naisten aktiivisuutta itsenäisyyden alkuvuosina. Lotta Svärd -järjestö eli vain 23 vuotta 8 kuukautta, mutta saavutti sinä aikana maailmanennätyksen, joka on kestänyt meidän päiviimme saakka. Enimmillään lottajärjestöön kuului noin 230 000 naista, mikä oli jo jäsenmäärältään ennätyksellinen puhumattakaan vaikutuksestaan.

Lottajärjestö lakkautettiin valvontakomission vaatimuksesta sodan päätyttyä, ja vasta 1980-luvulla voitiin julkisesti kiittää lottia heidän tekemästään mittavasta työstä. Lottaperinneyhdistyksien, joita on perustettu eri puolilla maata, tärkeänä tehtävänä onkin muistuttaa nuoria sukupolvia tästä naisten urotyöstä, osoittaa kunnioitusta menneiden sukupolvien työlle, huolehtia iäkkäiden lottien kuntoutuksesta ja pitää yllä lotta-arvoja.

Lottaperinneliiton puheenjohtaja Sirkka-Liisa Holmén (vas.) ja Vaasan Lottaperinneyhdistyksen puheenjohtaja Tuula Harjunpää.

Seppelartio kunniakujaa pitkin

Lottaperinneyhdistykset ovat järjestäytyneet Lottaperinneliitoksi, jossa on nykyään noin 4 000 jäsentä. Vuosittain he kokoontuvat perinnepäivätaapaamiseen. Tänä vuonna se oli Vaasassa lokakuun toisena viikonloppuna.

Ensimmäinen päivä oli omistettu viralliselle liittokokoukselle ja Vaasan kaupunkiin tutustumiselle. Liittohallituksen jäsen **Soilikki Suoranta** kertoi Vaasan historiasta ja Vaasan seudun lottatoiminnasta. Turun Seudun Lottaperinneyhdistys sai tunnustuspalkinnon ideastaan muistuttaa pienillä ”talvisodan leipäpaketeilla” lottien merkittävästä urakasta leipoa armeijalle talvisodan aikana päivittäin 100 000 neliön muotoista leipää.

Toinen päivä oli täynnä juhlaa. Messua kaupungin kirkossa juhlisti Lottakuoro laulamalla Lottien laulun ja Finlandian. Juhlavuutta lisäsi lottien muodostama kunniakujaja, jota pitkin seppelartio lähetettiin sankarihaudoille Narvan marssin soudessa. Sepelettä kantoi Vaasan Naisklubin kunniajäsen **Nora Lisko**. Kirkko oli täynnä juhla-kansaa, ja moni pyyhki silmäkulmiaan muistojen noustessa mieleen.

Varsinainen pääjuhla Vaasan historiallisen kaupungintalon juhlasalissa osoitti, että isänmaallisuus on edelleen arvossa. Useat viralliset tervehdykset muistuttivat siitä. Pohjanmaan Sotilassoittokunta nostatti tunnelmaa, kansa nousi seisaalleen kuuntelemaan Jääkärien marssia ja dipl.oopperalaulaja **Katariina Järvinen** hurmasi yleisön lauluillaan.

Seppelartio lähti lottien kunniakujassa sankarihaudoille. Seppelettä kantaa Nora Lisko.

Lottakuoro juhlisti messua.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Lottien työ yhdisti kansakuntaa

Juhlapuheen piti sosiaali- ja terveysministeri **Paula Risikko**. Hän totesi aluksi, ettei liioittele sanoessaan, että Lotta Svärd -järjestö on ollut rakentamassa suomalaista yhteiskuntaa nykyaikaiseksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. Järjestön työ oli merkittävää jo itsenäisyytemme alkuvaiheessa. Tuolloin tarvittiin isänmaallista valistustyötä, puolustustahdon vahvistamista ja kansakunnan yhdistämistä. Kansalaissodan pahoin jakamassa yhteiskunnassa siltojen rakentaminen oli tärkeää. Naisten panos tässä työssä oli merkittävää, sillä Suomi nousi Talvisodan vaikeina kuukausina yhtenä rintamana puolustamaan itsenäisyyttään ja vapauttaan.

Tulevaisuudesta Paula Risikko sanoi, että edessämme on merkittäviä, koko yhteiskuntamme tulevaisuutta koskevia ratkaisuja. Maailmantalouden näkyvät varjostavat Suomen tulevia vuosia, ja talouden liikkumavara on poikkeuksellisen vaikea. Onneksi Suomi kuuluu niiden harvojen maiden joukkoon, jotka ovat hoitaneet asiansa hyvin. Se on vaikeuksista huolimatta vauras maa, ja talouden niukkuudesta huolimatta uusi hallitusohjelma sisältää useita vanhus- ja veteraanipoliittisia tavoitteita. Laitoskuntoutus väistyy vähitellen, sillä iäkkäät veteraanit kuntoutetaan ensisijaisesti kotona tai sitä lähellä.

Ministeri korosti myös sitä, että sotainvalidien sairaus- ja veljeskotien osaamista hyödynnetään vanhuspalvelujen kehittäessä. Uuden hallitusohjelman vanhuspoliittista tavoitteista hän nosti esille erityisesti edellisellä hallituskaudella käynnistämässä vanhuspalvelulain ja kertoi, että hallitus antaa siitä esityksen eduskunnalle ensi vuoden aika-

na. Laki tulee voimaan vuonna 2013. Se kohdistuu ikäihmisiin ja auttaa sodan aikaisten ikäpolvien asemaa.

Juhlakansa näytti miettelikäältä. Paljon ajattelemisen aihetta oli päivien aikana saatu – sekä menneisyydestä että nykyisyydestä. •

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko piti juhlapuheen.

Dipl. oopperalaulaja Katariina Järven hurmasi yleisön laulullaan.

TALVISODAN LEIPÄ

Lottien tehtävänä oli vapaaehtoisena talkootyönä leipoa talvisodan aikana runsaat satatuhatta kiloa leipää. Ne leivottiin maaseudulla kotien uuneissa, koska kaupunkien leipomoiden pelättiin vaurioituvan pommituksissa.

Leivonnan organisoivat Lotta Svärd -järjestön keskusjohtokunta sihteeri Irma Turunen, joka haki sopivat uunit ja leipojat, suunnitteli neliskulmaiset leipämuotit ja pakkauslaatikot sekä hoiti leipien junakuljetukset ja jaon sotilaille. Uunit lämmitettiin yleensä öisin, jotta savu ei näy lentokoneisiin. Jauhokset saatiin puolustusvoimilta.

Piikkiöläisen emännän leipäresepti alkoi näin: "Otetaan n. 100 ltr vettä ja hehtolitra

ruisjauhoja...". Taikina hapatettiin, jaettiin pienempiin osiin, kaulittiin ja leikattiin muotilla neliskulmaisiksi leiviksi, paistettiin ja kuivattiin vartaissa. Leivät pakattiin neliskulmisiin laatikoihin, kuhunkin 17–18 kiloa kuivaa leipää. Sitä oli kevyt kantaa repussa ja helppoa nakerrella, kun muuta ruokaa ei saatu perille.

Turun seudun lottaperinneyhdistys valmisti Osaava Nainen -messuille myytäväksi satoja pieniä leipäpaketteja Talvisodan leipää. Niistä tuli suuri suksee. Messujen jälkeen yhdistys on vienyt leipiä kukaisten sijaan tuliaisina ja palkitsee tilaisuuksien esiintyjät leipäpaketeilla. •

LOTTIEN KULTAISET SANAT: Muista menneiden sukupolvien työ, kunnioita vanhuksia, he ovat tehneet enemmän kuin me!

Kympin nainen Oulusta

**Suomalaisen Naisliiton vuoden teemana on
Kympin naisen vapaaehtoistoimintaa oikeudenmukaisuuden hengessä.
Sosiaalineuvos Helvi Hyrynkangas on oiva esimerkki teemasta.**

Helvi Inkeri Pääkkönen syntyi vuonna 1928 Oulussa, mutta asui lapsuutensa Kiimingissä, missä hänen vanhempansa toimivat kansakoulun opettajina. Äiti Anni oli mukana lottatyössä, isä Erkki aktiivisesti kunnallis- ja puoluepolitiikassa sekä suojeluskuntatyössä.

Lapsuusperheen yhteiskunnallis-poliittinen tausta selittääkin Helvin kiinnostuksen ja osallistumisen vaativiin työ- ja luottamustehtäviin. Ne alkoivat jo varhain, sillä sota-aikana Helvi oli pikkulotta. Oppikoulun Helvi kävi Oulussa, sillä Kiimingissä sitä ei ollut. Tämä oli taloudellinen haaste opettajapariskunnalle, joiden piti kustantaa neljä lastaan täysihoittoon toiselle paikkakunnalla. Helvi pääsi ylioppilaaksi Oulun Yhteislyseosta vuonna 1948 ja suoritti farmaseutin tutkinnon Helsingin Yliopistossa vuonna 1952. Kahta vuotta aikaisemmin hän oli avioitunut tekniikko Seppo Hyrynkankaan kanssa. Heille syntyi kaksi tyttäretä. Tuulasta tuli filosofian maisteri, Pirkosta lääketieteen tohtori.

1960-luvun alussa Helvi Hyrynkangas työskenteli pari vuotta työnjohtajana Medipolar Oy:n tehtaalla, mistä siirtyi Kansaneläkelaitokseen. Sairausvakuutuslaki oli juuri tuolloin astunut voimaan ja virkamiesten kieli oli vaikeasti ymmärrettävää, joten Helvillä alkoi iso työsarka kansalaisien valistajana. Vuonna 1983

Helvi Hyrynkangas osallistui vuonna 2010 Oulun osaston satavuotisjuhlaan. Keskustelukumppanina ministeri Sirkka-Liisa Anttila.

Helvi Hyrynkangas nimettiin Kansaneläkelaitoksen Pohjois-Suomen aluetarkastajaksi. Tätä virkaa hän hoiti vuoteen 1987, jolloin loukkaantui työmatkalla Taivalkoskella porokolarissa niin pahoin, että jäi eläkkeelle. Sosiaalineuvoksen arvonimen hän sai vuonna 1997.

Sosiaalineuvos Helvi Hyrynkankaan ansiolista on hengästyttävän pitkä. Hän on toiminut kaupunginvaltuutettuna 28, kirkkovaltuutettuna kahdeksan ja liberaalisen kansanpuolueen kansanedustajana neljä vuotta. Eli kuulunut kauan päättäjien ja vaikuttajien joukkoon, joten hä-

nen vaikutuksensa Oulun kaupungin kehitykseen on laaja.

Helvin sydäntä lähellä ovat olleet myös rintamaveteraanien ja -naisten asiat. Veteraanien oikeuksia hän on edistänyt Oulun veteraanijärjestöissä: hän on ollut Oulun rintamanaisten hallituksessa ja on nykyään yhdistyksen puheenjohtaja ja Rintamanaisten säätiön hallituksen jäsen. Helvin ansiota on, että veteraanit ovat saaneet ylimääräisen rintamamieslisän. Eläkeläisten ja ikääntyvien hyvinvointia hän edisti 1990–2000-luvuilla Suomen Ruskaliitossa niin tarmokkaasti, että Oulun yhdistys nimesi hänet kunniapuheenjohtajakseen ja liitto vuonna 2005 Vuoden eläkeläiseksi.

Tämä kaikki kertoo luottamuksesta, jota Helvi Hyrynkankaalla on ollut. Nyt, 83-vuotiaana, hän kertookin iloitsevansa siitä, että on päässyt valtakunnan korkeille paikoille, vaikka koulutus ei ole merkittävän korkea.

Suomalaisen Naisliiton Oulun jäseneksi Helvi Hyrynkangas liittyi vuonna 2010, jolloin hänet oli kutsuttu osaston satavuotisjuhliin. Nyt hän harmittelee, ettei aikaisemmin liittynyt tärkeään naisasialiikkeeseen.

Helviä Oulun naisliittolaiset kiittävät kokoontumistilastaan Aleksinkulmassa. Hänen ansiotaan on, että Oulun kaupunki luovutti talon yhdistysten kerhotaloksi. Talolla on nykyään valtavasti käyttäjiä. •

Raivaajien jalanjäljillä

*Lahden naisliittolaiset raivaajapatsaalla kyläkoulun edessä.
Helsingin Osaston entinen ja Lahden osaston nykyinen jäsen Oili Korkeamäki neljäs vasemmalta.*

Lahden naisliittolaiset vierailivat toukokuussa pellonraivaajien kylässä Sysmän Ravioskorvessa.

Kevään kuukausikokouksessamme FM, etnologi **Oili Korkeamäki** kertoi Sysmän Ravioskorven kylästä, josta on kirjoittanut mielenkiintoisen kyläkirjan, Ravioskorpi – raivaajien kylä. Kuulimme, että Ravioskorven asukkaat ovat edelleen sinnikkäitä ja peräänantamattomia. He eivät anna kylänsä hiljentyä saati kuolla näinä vaikeina aikoina, jolloin maaseutu tyhjenee, koulu ja kaupat lopetetaan. Kaiken on oltava suurta, mautilojenkin. Ei siis ihme, että valtioneuvosto nosti vuoden alussa Ravioskorven Museoviraston suosituksesta valtakunnallisesti arvokaiden rakennettujen alueiden listalle.

Kyläläiset kunnostivat koulun

Kauniina toukokuun päivänä, jolloin luonto oli heräämässä, koivut hennon vihreässä lehdessä ja rentukat kukassa, lähdimme tutustumaan raivaajien kylään.

Kyläläiset ottivat meidät lämmöllä vastaan. Tapasimme kylän puuhanaiset, **Ulla-Maija Luodemaan**, **Sinikka Salomaan** ja piirakantekijä **Aini Koljosen**, jotka kutsuivat itseään ”kylähulluiksi”. Kuulimme koko kylän ponnistuksista lopetetun koulun ostamisesta ja kunnostamisesta. Koulu on nyt kylän toimintakeskus, jossa pidetään kansalaisopiston kursseja, 4H-kerhoa ja kyläläisten itsensä järjestämiä tilaisuuksia. Koulussa on kyläläisten keräämä kirjasto, kangaspuita, pingispeli, kuntosalin, kirpputori, pikkulasten leikkipaikka

ja nuorille videoiden katselunurkkaus. Perheet voivat tulla sinne iltaisin, ja kaikenikäisille on toimintaa. Koulun vieressä oli kyläläisten rakentama pururata. Koulun keittiö on täysin uusittu, ja siellä kokoontuu jopa miesten kokkikerho.

Raivaajien asuttama alue

Ravioskorpi on koko Suomen toiseksi suurin raivaajien asuttama alue. Sodan jälkeen tälle 1 085 hehtaarin alueelle asutettiin karjalaisia evakkoja ja hämäläisiä sotainvalideja. Valtaosa karjalaisista tuli Vuoksenrannasta, mistä Oilikin lähti evakkoon.

Suurin osa luovutetusta maasta kuului Nordenlundin kartanolle, toinen iso luovuttaja oli seurakunta. Valtio osti maat, kaatoi puut, rakensi tiet ja niiden varsille 22 neliön hirsimökkejä uusien asukkaiden ensiasunnoiksi. Alueella oli

jonkin verran alkuperäisasutusta, ja moni löysi väliaikaisen majapaikan myös näistä taloista ennen kuin oma talo valmistui. Luovutetut tilat olivat täysin raivaamattomia ja soisia. Alkoi raskas pellonraivaus, mutta asukkaat urastivat sitkeästi onnellisina siitä, että saivat jalat oman pöydän alle kiertolaiselämän jälkeen. Kaikkiaan peltoa raivattiin 500 hehtaaria.

Nykyään kylän pellot ovat laajat, tasaiset ja kivettömät, kuten rannikkoseuduilla konsanaan. Talot ovat hajallaan peltojen ympäröiminä. Vain yhden talon peltoja on metsitetty. Kehitys on kuitenkin vaatinut maaseudulla asuvia hankimaan myös uusia tulonlähteitä. Tässäkin on oltu aktiivisia: kylästä löytyy muun muassa perennapuutarha, puuseppäryttäjä, nuohoojapariskunnan yritys, lasiliike, ompelimo, pitopalveluyritys, maalaiskanafarmi, yrttilijelijä ja rypsinpuristamo.

Aini teki runon raivaajille

Retkemme lopuksi vierailimme 81-vuotiaan **Aini Salokanteleen** kodissa ja kuuntelimme hänen muistelujaan Ravioskorvesta, jonne hän tuli nuorena

tyttönä perheensä ja kahden lehmän kanssa. Oli syksy. Pikku mökki oli juuri valmistunut, mutta lehmille ei ollut varattu talveksi syötävää. Onneksi sukulaiset tulivat apuun.

Mökki on edelleen pihassa kauniisti kunnostettuna, mutta Aini asuu nykyään talossa, jossa on kasvatettu ja koulutettu neljä lasta. Hän pitää yhä kahta lehmää, joita hoitaa naapurin avulla.

Ainin lämmin ja kiitollinen elämänasenne on ainutlaatuista nykymaailmassa. Myös tarinat, joita hän kertoi edesmenneistä raivaajanaapureistaan, hiljensivät meidät. Ainin fyysinen kunto ei ole enää paras mahdol-

KYLÄN MOTTO:

Hullut vievät maailmaa eteenpäin ja viisaat pitävät sitä pysyvässä. Molempia tarvitaan.

Tarinahetki Aili Salokanteleen sodan jälkeen rakennetussa evakkotalon tuvassa.

linen, mutta yhä häneltä syntyy runoja ja tarinoita. Kuuntelimme hartaina, kun Aini lausui ulkomuistista pitkän runon, jonka hän oli kirjoittanut Ravioskorven raivaajapatsaan paljastuslaisuuteen vuonna 2006. Säkeitä siinä lienee kolmisenkymmentä, mutta jo oheiset kuvaavat satuttavan sisällön hyvin.

Ainin säteilevä, sydämellinen olemus jäi meidän kaikkien mieleen. Se antoi uskoa ja luottamusta parempaan tulevaisuuteen, kun vain osaisimme olla tyytyväisiä siihen, mitä elämä on meille itse kullekin antanut. ”Olen monta kertaa kiittänyt suomalaisia, ettei meitä pantu leireille kuten pakolaisille yhä muualla maailmassa tapahtuu”, Aini sanoi jälkeinpäin puhelimessa. ”Meille annettiin maata ja kuokka käteen. Siitä jaksan aina olla kiitollinen.” •

Kylän kotisivuihin voit tutustua osoitteissa www.ravioskorpi.net ja www.museovirasto.fi.

*Väistyy raivaajan edestä korpi
lainehdi kultavilja.*

*Hävisi harmajat hallan huurut,
kukkaan puhkesi toivon lilja.*

*Astukaa arasti pellon laittaa,
kunniaa tehden heille,
jotka uhrein ja kärsimyksin,
vapauden lunasti meille.*

*Muutama meitä on jäljellä vielä,
muistellen menneitä hiljaa,
mitä on sirottaa sormien läpi
oman uutispellon viljaa.*

Naisliittolaisena Vancouverissa

Viime vuonna luin lehdestä, että maailman viihtyisimmäksi kaupungiksi oli jo kolmatta kertaa peräkkäin valittu Kanadan Vancouver.

Toinen artikkeli, Helsingin Sanomien kuukausiliitteen laaja matkakuvaus maailman kaudneimmasta tiestä, oli aikaisemmin jäänyt mieleen. Se kertoo tiestä, joka alkaa Vancouverista ja seuraa tiiviisti Yhdysvaltain länsirannikkoa Meksikoon saakka. Pituutta sillä on vajaat kolme tuhatta kilometriä, ja sen nimi on runollisin mitä ajatella saattaa: Tyynen valtameren rantatie.

Uusi artikkeli nivoutui vanhaan, ja unelmamatkani oli siinä.

Kehittelin matkaa. Karumman pohjoisen tieosuuden voisi lentää ja maalauksellisemman osuuden, San Franciscosta Los Angelesiin, voisi lasketella avoautolla. Matkaseuraksi halusin poikani. Kun ehdotin matkaa hänelle, kiinni veti.

Tyynen valtameren rantatie alkaisi siis Vancouverista. Tutustuisimme kaupunkiin muuttaman päivän ajan.

Vähän ennen lähtöä tapasin Aurorankadulla puheenjohtajamme **Maija Kauppisen**. Juttelimme tulevasta matkastani eikä aikaakaan, kun puhe kääntyi naisten asemaan ja historiaan amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Sain yllätykseksi kuulla, että naisasian juuret eivät suinkaan ole englantilaisessa suffragettiliikkeessä, kuten olin luullut, vaan paljon varhaisemmassa amerikkalaisessa

orjien vapaustaistelussa. Naisten ja orjien asia koettiin 1830–1840-luvuilla yhteiseksi. Orjat vapautettiin jo muutaman vuosikymmenen kuluttua, vuonna 1865, mutta naisten osalta taistelu jatkui.

Päätin liittää naisasian matkaani.

Vancouverissa ei mennyt paria päivääkään, kun olin jo yhtä mieltä kaupunkilaisten kanssa siitä, että heidän kotikaupunkinsa on tosiaan ”the most livable city in the world”. Entä naisasia? Sille omistin yhden iltapäivän kaupungin omassa kirjastossa.

Vancouverin pääkirjasto on kirjaihmissen paratiisi ja hänen pyhiinvaelluksensa Mekka. Upeampaa modernia kirjastoa ei ole nähty. Se valmistui asukkaiden toiveiden pohjalta, suoran kansanäänestyksen tuloksena, vuonna 1995. Ja on suurin hanke, mihin miljoonakaupunki on koskaan ryhtynyt.

Moshe Safdien suunnitteleman yhdeksänkerroksisen kirjaston muodostaa kaksi eri rakennusta pitkänomaisen, epäsymmetrisen ja katetun Library Squaren molemmin puolin. Suurempi niistä on perusmuodoltaan suunnikas, mutta kävelysillat yhdistävät kirjastokerrokset rakennusta myötäilevään kapeaan ellipsin muotoiseen lukusaliin. Rakennus on kuin Colosseum.

Kompleksiin kuuluu suuri maanalainen parkkihalli, vajaat kolme miljoonaa nidettä, katopuutarha, kahviloita, ravinto-

loita ja pieniä kirja-, kortti- ja paperikauppoja.

Esitin kirjastovirkailijalle asiani: halun tutustua amerikkalaisen naisasialiikkeen syntyvaiheisiin. Auttavainen virkailija ojensi muutaman minuutin tietokonehaun tuloksena kokoomansa luettelon kirjoista. Niitä oli alkuhätään toistakymmentä. Noudin kirjat historian ja sosiologian osastoilta ja asetuin hiljaiseen lukusaliin tutkimaan niitä.

Oli suuria, upeita liitupaperille painettuja historiallisia kuvateoksia ja raskaita tietosanakirjoja, mutta oli myös vaatimattomalle huokoiselle paperille painettuja väitöskirjoja. Ja kas! Suomeakin koskevaa tietoutta löytyi. Alla olevasta Margaret H. McFaddenin teoksesta luin, että hän oli ollut maassamme Fulbright-stipendiaattina vuosina 1991–1992 ja perehtynyt suomalaiseen naisasiaan. Niinpä Fredrika Bremen ja Aleksandra Gripenberg olivat saaneet omat luvut ja sivunkoikeudet kirjaan.

Päätin valita tuosta joukosta viisi edustavinta ja näkökulmitaan erilaista naisasiaa käsittelevää teosta ja esittää ne liiton kirjastotoimikunnalle toiveena, että ne hankittaisiin kirjastoomme. Niin tein, ja tämän vuoden viimeisessä kokouksessaan toimikunta hyväksyi ehdotukseni. Amazonin verkkokaupasta tilasin seuraavat teokset: June Hanam, Mitzi Auchterlonie and Katherine Holden: Internatio-

Tunteita herättävä Väärni

Juhani Aho on kuvannut suomalaisen naisen sielunelämää paremmin kuin kukaan aikalaisensa.

Viime kesä tarjosi jälleen monia kulttuuriretkiä ja -tapahtumia. Mieleenpainuvimpia ja tunteita herättävimpiä kokemuksia oli käyntini Lapinlahdella Väärnin pappilassa. Pappila on Juhani Ahon synnyinkoti. Nyt kirjailijan 150-juhlavuonna siellä esitettiin huoneteatterina näytelmä Papin rouva, joka pohjautuu Juhani Ahon vuonna 1893 kirjoittamaan klassikkoromaaniin.

Kun saavuin Väärnin pappilaan, yllätyin iloisesti, että se oli säilytetty entisessä asussaan ja kauniisti kunnostettu. Sen nykyiset asukkaat Minna Kettunen ja Jari Rissanen ovat tehneet suuren kulttuuriteon entisöidessään vanhan rakennuksen.

Ystävällisen vastaanoton jälkeen menimme pappilan saliin, jossa hetken kuluttua alkoi Papin rouvan esitys. Näytelmän on sovittanut ja ohjannut Laura Jäntti. Naispääosaa eli Elliä näytteli Eila Halonen Turun ja pastoria Markku Söderström

Papin rouva näytelmää esitetään myös ensi kesänä Väärnin pappilan salissa.

Kuopion kaupunginteatterista. Olavina oli freelancenäyttelijä Jukka Peltola. Nuoren Ellin kaipaukset ja tunteenpurkaukset tanssi Aino Ojanen.

Juhani Ahon Papin rouva ja sen edeltäjä Papin tytär olivat minulle tutut. Niinpä en voinut kuin ihailia niistä sovitettua näytelmää. Jälleen kerran minua hämmästytti, miten hienostuneesti kirjailija on osannut kuvata suomalaisen naisen tunnepitoista ja uhrautuvaa luonnetta. Elli-rouvan tunteikkaan kesän jälkeen jäin kuin odottamaan, miten hän jaksaa eteenpäin. Toivottavasti hyvin!

Välillä jalka kiertelin Väärnin pappilan puutarhassa, joka näkyi salin ikkunoista ja toimi yhtenä näytelmän ”huoneena”. Puutarha toi mieleeni kotikuntani Palokan ja sen nyt jo purettu Jokelan pappilan puutarhan, ruustinnan puutarhaksi sanotun.

Myös sen maisema avautui järvelle samoin kuin Väärnin pappilan. Kävin Jokelan pappilassa pyhäkoulussa ja seurakunnan tyttökerhossa. Joulujuhlissa istuimme pappilan salin lattialla, ja kanttori säesti laulamme. Joulupukki toi pienen paperipussin, jossa oli omena ja piparkakku.

Näytelmän päätyttyä kiertelin vielä Väärnin pappilan piha-alueella ja hyvästelin laiumella käyskentelevät lampaat, jotka ihmetellen katsoivat kameraa lähestyvää naista. Kun kuulin, että Papin rouva esitetään sen saavuttaman suuren suosion vuoksi vielä ensi kesänä, päätin tulla tuolloin Lapinlahdelle uudelleen. Teatterin ohella Lapinlahti tyydyttää muutakin kulttuurinälkää. Siellä on taide- ja Emil Halosen museo ja Väisälänmäen kulttuuri–luontopolku. Muun muassa. •

nal Encyclopedia of Women’s Suffrage, Robert P. J. Cooney, Jr. Winning the Triumph of the American Woman Suffrage Movement, Bonnie S. Anderson:

Joyous Greetings, The First International Women’s Movement 1830–1860, Margaret H. McFadden: Golden Cables of Sympathy, The Transatlantic Sources of Nineteenth-Century

Feminism ja Catherine Clinton: The Other Civil War.

Amazon on ilmoittanut neljän olevan jo matkalla Aurorankadulle. •

Uutta virtaa nuorilta

Naisliiton Helsingin Osaston syyskokouksen vieraana oli fil. tri Seija Sihvola, sisarjärjestömme puheenjohtaja. Hänen esitelmänsä aiheena oli nykynuoret.

Nykynuoret eli 20–30 -vuotiaat elävät Seija Sihvolan mukaan erilaista maailmaa kuin me aikamme. He eivät ole lapsia, mutta eivät ota vielä aikuisenkaan roolia. Heitä kiinnostavat ympäristöasiat, mutta huolettaa turvattomuus ja pelottaa syrjäytyminen.

Nuoret ovat myös aikamme vaikuttajia ja median taitajia. Heidän aloitteestaan alkoi vallankumous Arabimaissa. Suomessa nuoret ovat Nuorisobarometrin mukaan näitä passiivisempia. Poliitikasta he eivät juuri piittaa ja ovat melko pessimistisiä, mutta kaipaavat sankareita. He ovat suvaitsevia ja sopeutuvia, ymmärtävät toisiaan ja toivovat aikuisilta laaja-alaista ymmärtämystä.

”Mutta kuuntelemmeko me aikuiset aidosti nuoria”, Seija Sihvola kysyy. ”Keskustelemmeko myös nuorten emmekä vain oman ikäluokkamme kanssa?”

Seija Sihvolalla on kanttia kysyä näin. Hän on työskennellyt 30 vuotta nuorten hyvinvoinnin eteen: puhunut, keskustellut, kirjoittanut kirjoja ja ennen kaikkea kuunnellut nuoria herkin korvin. Hänellä on kolme jo aikuista lasta ja ystäväiimi, johon kuuluu tytär ja tämän ikäiset kaksoissisarukset.

Nuorten maailman tunteminen näkyy myös Seijan uusimmassa kirjassa, *Timmit*.

”Otin nuoria mukaan asian-tuntijoiksi mutta myös tekijöiksi. Esimerkiksi graafisen suunnittelun ja taiton teki kaksi nuorta ammattikoululaista, Teemu ja Aleks. Seksuaalisesta suuntautumisesta kertovaan lukuun löysin kaksi lesboa, lukiolaiset Sannin ja Innan, jotka puhuvat avoimesti kolme vuotta kestäneestä suhteestaan. Kosmetologi Minna puolestaan kertoo itseään kohdanneesta seksuaalisesta häirinnästä ja puusepäksi opiskeleva Ville itse- ja toisenhoidosta.”

Tämä vertaisoppiminen eli tiedon siirtäminen nuorelta nuorelle toimii Seijan mukaan hyvin. ”Kun jalkapalloileva hammastieteen opiskelija Tommi kertoo harjaavansa hampaitaan päivittäin kaksi minuuttia, tieto menee perille.”

Timmit-kirjassa on 60 aihekokonaisuutta. Tuttujen hygienian, ravinnon, liikunnan, levon, mielenterveyden, alkoholin ja tupakan lisäksi puhutaan nykynuorta koskettavista asioista: syömishäiriöistä, kannabiksesta ja nuuskasta, dopingista, addikteista, peliriippuvuudesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta.

”Kun nuoret viestittävät suvaitsevaisuutta, meidän aikuisten on osallistuttava siihen”, Seija Sihvola painotti. *Taustalla Suomen Naisyhdistyksen kirjakaapit, jotka on sijoitettu Aurorankadun kirjastoon.*

Timmit on terveystiedon oppikirja ammattiin opiskeleville nuorille (www.senergia.com).

Seija Sihvola kertoo, että kirjan sisältö tukee koulun opetussuunnitelmaa mutta sen aiheet kiinnostavat – tai ainakin niiden pitäisi kiinnostaa – myös nuorten vanhempia. Tällainen aihe on esimerkiksi omatunto, joka kuuluu terveystietoon ja on paljon tärkeämpi käsite kuin yleensä ajatellaan. Eli kirjan sanoin: ”Omatunto on moraalinen tuntemus ja hyvyystieto. Se opettaa ymmärtämään, mikä on oikein ja mikä väärin. Se ohjaa rehellisyyteen”.

Seijan Sihvolan esitelmä herätti naisissa monenlaisia mielipiteitä. Nuorten millään ei ole mitään väliä -tyyliä paheksuttiin ja omantunnon arveltiin olevan nykyään yhtä harvinaisen käsite kuin hyve. Paheista kirjoitetaan, mutta hyveistä ei. On vain omenahyvettä.

Toki sekin voi olla tarpeen, kun yhteistä säveltä nuorten kanssa haetaan. •

Kazuo Ishiguro YÖSOITTOJA

suom. Helene Bützow
Tammi 2010

Kirjan nimi Five Stories of Music and Nightfall, Yösoittoja, aukeaa lukijalle kuin itsestään selvyytensä viimeisen sivun jälkeen. Se on novellikokoelma, jossa on viisi haikeman kaunista tarinaa rakkaudesta, musiikista ja ajan kulumisesta – ja kaiken tämän vaikutuksista ihmisiin.

Pääosassa niissä on musiikin ohella nuorehko mies, joka ei ole vielä onnistunut saamaan toivomaansa menestystä musiikin maailmassa. Yhteistä heille on myös yksinäisyys ja ulkopuolisuus. Kaksi heistä on kitaristeja, on saksofonisti, sellisti ja sitten mies, jonka mielimusiikkia 1980-luvulla olivat vanhat ns. evergreen-sävelmät. Kullekin heistä koittaa lopulta totuuden hetki.

Niminovelli Yösoittoja on näistä absurdein. Siinä ollaan hollywoodilaisessa hienosto-hotellissa, jossa julkkikset pieneskelevät kauneusleikkauksen jälkeen. Päähenkilö Steve on lahjakas saksofonisti, mutta niin ruma, ettei hänen uransa ole päässyt nousuun. Hänen vaimonsa hakee avioeroa, mutta kustantaa erolahjana tulevan miehensä kanssa musiikolle kasvojen muokkauksen. Naapurihuoneessa asuu Lindy Gardner, suosittu iskelmätähden ex-vaimo. Avioeron jälkeen Lindyn tähti on nousussa; hän on suosittu vieras televisiossa ja kirjoittanut useita itsehoito-oppaita. Hirtehishuumorilla maustetussa kertomuksessa paketoitua Lindy ja Steve ystäväystyivät ja tekevät luvattomia yövaelluksia autiossa hotellissa. Kuvauksessa on mukavan hiljaista huumoria tyyliin ”ettepä osaa arvata mihin varastetun palkintopokaalin saa nopeasti

piilotetuksi”. Lukija toivoo koko ajan, että he ehtisivät luvattomilta yöretkiltään ajoissa omiin huoneisiinsa.

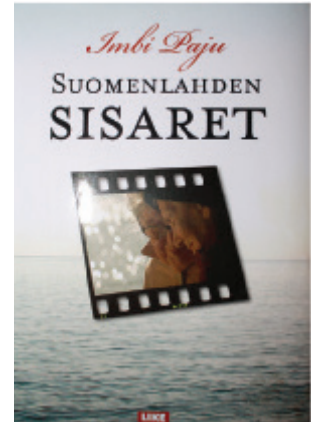
Yösoittojen Lindyn tapaa myös ensimmäisen novellin katusoittajakitaristi Venetsian illassa. Venetsia on musiikin ohella yhteinen nimittäjä kahdelle kertomukselle, sillä niissä kuvataan paikallisten katusoittajien ja ravintola-kahvila-soittajien elämää. Novelleissa kuvataan musiikin merkitystä ihmisille, jotka nauttivat musiikista vain kuuntelijoina. Musiikilla jätetään jäähyväisiä, yritetään paikata rikkimenneitä suhteita, ja sitä kuunnellen keitetään puutteellista elämää. Huomattavan moni Venetsia-tarinoiden muusikoista on koitoisin Itä-Euroopan maista. Rajojen auettua he ovat suurin odotuksien päässeet kaivattuun vapauteen, mutta törmäävät siihen armottomaan kilpailuun, joka soittajilla on. Entisessä kotimaassa saatu korkea koulutus antaa lännessä mahdollisuuksia vain kapakkamusisointiin. Tämäkin tuo oman melankolisen sävynsä kertomuksiin.

Yösoittojen tarinoita on nautinto lukea kielen ja kuvausten taitavien vivahteiden takia. Kertomusten kieli kulkee kuin

kirjaviisaat

vanhan ikivihreän kannattamana. Se on kaunista, siinä on surumielisyyttä ja tunne: tätä täytyy saada lisää. Jos ei vaadi perinteistä novellihuipennusta, Yösoittoja on hyvä lukukokemus.

– Maijaliisa Kaistila

Imbi Paju SUOMENLAHDEN SISARET

suom. Sanna Immanen
Like 2011

Imbi Pajun uusin kirja Suomenlahden sisaret julkistettiin marraskuussa Viron suurlähetystössä. Tilaisuus alkoi kirjailijan ja taiteilija Seppo Salmisen performanssilla Anna haavojen olla. Älä välitä, tapahtui mitä tahansa. Tuijota vain ilmeettömästi, tunteita vailla. Sillä tunteet – ne ovat vaarallisia asioita. Eivätkä vain ihmisten vaan myös valtioiden välillä.

Suomenlahden sisaret täydentää Imbi Pajun pari vuotta sitten valmistunutta samannimistä dokumenttia, joka kertoi Viron ja Suomen lotista ja heidän yhteistyöstään kahden maailmansodan välillä.

Jatkuu seuraavallasivulla.

kirjaviisaat

Tämä yhteistyö tekee myös kirjan suomalaisia kiinnostavaksi. Imbi on ansiokkaasti selvittänyt Viron lottahistoriaa, jonka jäljet hävitettiin jo ensimmäisenä neuvostovuonna, mutta kertoo myös suomalaisen Lotta Svärd -järjestön alkuvaiheista. Sen johtavat naiset Fanny Luukkonen ja Helmi Ahneberg-Pentti matkustelivat 1900-luvun alussa paljon ulkomailla, josta ammensivat uusia ideoita. Imbi Paju kirjoittaakin, että juuri tämä valmius kansainväliseen yhteistyöhön innosti hänet muutama vuosi sitten tarttumaan lottien tarinaan, koska se ei ollut pelkkää ”kotia, uskontoa ja isänmaata”.

Suomen Lotta Svärd -järjestö oli esikuvana, kun Viron naiset perustivat vuonna 1927 Naiskodukaitse- eli Naiskodinturva-järjestön. Sen jäsenet verkostoituivat paitsi suomalaisten myös Latvian ja Liettuan sekä Puolankin lottien kanssa. Vuorovaikutus oli vilkasta: esimerkiksi vuonna 1931 Väimelan kursseille osallistui 30 suomalaislotta ja Porin lottapäivillä olivat mukana kaikkien kolmen Baltian maan edustajat.

Imbi Paju kirjoittaa myös naisten emansipoitumisesta, jota tapahtui maailmansotien välisenä aikana sekä Virossa että Suomessa. Myös Naiskodukaitse oli hänen mukaansa ”eräänlaista feminismiä”. Sen kuten muidenkin 1920-30-luvulla syntyneiden naisjärjestöjen tavoitteena oli murtaa se historiallinen perinne, jonka mukaan naisen paikka oli kolmen K:n (Kinder-, Küche, Kirche) kolmiössä.

Koskettavimpia Suomenlahden sisarissa ovat naisten, lottien, kertomukset. Mukana

ovat dokumentista tutut Helmi Visnapuu, Laila Auer, Hanna Eckert ja Kyllikki Villa, joiden tarinat – päinvastoin kuin alun performanssi – tihkuvat empatiaa. Tarinoita taustaavat historialliset tapahtumat: Viron miehittäminen, karkotukset, itsenäistymisen. Ottaapa Imbi Paju kantaa muun muassa kysymykseen, oliko Viro uhri vai viaton uhri, toteamalla sen säälittömäksi sotaveteraaneja ja kyydityksen kokeneita kohtaan. Esimerkiksi hänen äitinsä joutui 18-vuotiaana tuhoamispataljoonan ja NKVD:n miesten eteen. Äitinsä kautta Imbillä on solumuistissa Gulag ja sen kauheudet.

Kiitoksen ansaitsevat kirjan kuvat, joista suuri osa on poimittu kotiarkistoista ja herättää myötätuntoa. Ne myös auttavat ymmärtämään kirjan kakkosnimen Kun katsoo toisen tuskaa. Eli Imbi Pajun sanoin: ”Minusta tuntuu, että toisen kivun näkeminen, jotta sitä voisi ymmärtää ja jotta siihen voisi suhtautua empaattisesti, on ajankohtaista tänä vuonna 2011, täällä Suomenlahden rannalla, jonne muukalaisviha tuntuu hiipivän”.

– Maija Kauppinen

Kirsti Ojala **POHJOISEN NAISEN ÄÄNI** Suomalaisen Naisliiton Oulun osasto

Kirjoittaessaan osastonsa satavuotishistoriaa Kirsti Ojala on tehnyt mahtityön, sillä sen koaminen ei ole ollut helppoa jo siksi, että osasto on synnytetty kolme kertaa. Ensimmäisen kerran se perustettiin jo vuonna 1907 eli vain muutamaa kuukautta myöhemmin kuin sen emo, Suomalainen Naisliitto. Perustajien joukossa oli Fanni

Luukkonen, myöhemmin Lotta Svärd -järjestön voimainen. Alkuinnostuksen jälkeen osaston toiminta hiipui, mutta nousi siivilleen vuonna 1917, jolloin se pöytäkirjojen mukaan uudelleen perustettiin. Toiminta jatkui sitten vuosikymmenet 1960-luvun loppuun, jonka jälkeen vuosikymmen elettiin niin hiljaiseloa, että kun sen toiminta jälleen vireytyi, vuonna 2000 vietettiin Oulun osaston 20-vuotisjuhlaa. Sittemmin virhe korjattiin, ja vuonna 2010 osasto juhli toimintansa sataa vuotta – tosin tunnustaen, että juhlat olisi pitänyt järjestää jo kolme vuotta aikaisemmin.

Viimeiset 30 vuotta Oulun naisliittolaisten toiminta on ollut historiikin mukaan aktiivista: osasto on saanut uusia, vireitä jäseniä, jotka eivät ole säästäneet tunteja eivätkä energiaa toimiessaan naisasian hyväksi. Lisävirtaa osasto on saanut sisarjärjestöistä, joiden kanssa on järjestetty tapahtumia ja seminaareja.

Kirsti Ojala on rakentanut historiikkinsa naisten toimien varaan. Heidän kauttaan hän tarkastelee osaston näkyviä tapahtumia: Oulun Orpokodin perustamista 1919 muiden naisjärjestöjen kanssa, oman talon perustamisrahaston kartuttamista, osallistumista sotavuosiin Sotilasmaijalan perustamiseen

ja toimintaan, Vanhainkotirahaston rahavarojen luovuttamista 1960-luvulla vanhainkoti Vesperille ja kulttuurin elävöittämää 1980-lukua. Vanhainkotioperaatiossa näkyvä rooli oli emäntä Katri Heikkilällä, 44 vuotta osastoa johtaneella, kulttuurin vahvassa esiinmarssissa taas taiteilija Eeva-Kaarina Sarastamalla. Viime vuosikymmeninä panoksensa naisasialle ovat antaneet erityisesti Maj-Lis Tervaskanto, joka oli vuosikymmenet rahastonhoitaja-sihteerinä, ja tytär Tiina Tervaskanto-Mäentausta, joka on johtanut osastoa viimeiset kymmenen vuotta.

Oivana lähteenä Kirsti Ojalalla on ollut osastonsa arkiston ja jäsenten muistojen lisäksi Suomalaisen Naisliiton äänenkannattajat, vuosina 1905–1949 ilmestynyt Naisten Ääni ja sen jatkaja Minna, joka on ilmestynyt vuodesta 1981. Historiikissa on myös katsaus, miten alueen poliittiset naisvaikuttajat ovat sadan vuoden aikana menestyneet eduskunta- ja kunnallisvaaleissa ja mikä on ollut Suomalaisen Naisliiton ansio siihen. Meidän on hyvä muistaa, että Naisliitto on toistasataa vuotta tuonut yhteiskunnalliseen keskusteluun naisnäkökulman.

Erityispiirre Naisliiton Oulun osastossa on ollut runous. Osaston jäsenissä on lukuisia runoilijoita ja lausujia, jotka

mielellään ovat esittäneet paitsi muiden myös omia runoja. Myös näitä ovat päässyt historiikkiin sivuille.

– *Maija Kauppinen*

**Jari Tervo
LAYLA
WSOY 2011**

Kun otin Jari Tervon uutuuskirjan, Laylan, käteeni epäilin, jaksanko lukea sen loppuun. Muistissa olivat hänen kirjoittamansa Myyrä ja Koljatti, jotka olivat jääneet kesken. Niiden kieli ja juoni eivät kiehtoneet, eikä sisältökään.

Mutta nyt luin Jari Tervon kirjan viimeiseen sivuun, yhtä mittaa junamatkalla Ouusta Hämeenlinnaan.

Kirjan päähenkilö on Layla, kurdityttö, joka elää Istanbulissa ja kutsuu Suomea Finlandiyaksi, valkoliljoiden maaksi. Ja todella! Kun Layla tulee Suomeen, sataa lunta, ja hän tajuaa, miksi turkkilaiset tuntevat Suomen valkoliljoiden maana: täällä leijaillee talvella kukkia taivaasta.

Tämä onkin kaunein osa kirjaa, sillä kurditytön tarina on julma. Layla määrätään avioliittoon neljä tuntia syntymänsä jälkeen, 15-vuotiaana aviomies hylkää hänet ”ei neitsyenä” hääyön jälkeen, jolloin isä ja veljet haluavat tappaa hänet, koska perheen kunnia sitä vaatii. Sen välttääkseen Layla pakenee, ensin Kreikkaan, sieltä Berliinin kautta ihmiskaupan uhrina Helsinkiin, jossa hän joutuu huoraksi Kruununhakaan. Oppiäitinä hänellä on suomalainen Helena, tietoisesti prostituutiota harjoittava huumeiden sekakäyttäjä, joka haluaa poikansa huoltajaksi.

Siis aivan uskottava joskin surullinen nykytarina. Kirjailija ei ole kuitenkaan luottanut sen

kirjaviisaat

voimaan, vaan liittänyt siihen dekkarityyliin Laylan isää ja veljeä, jotka jäljittävät tytön ensin Kreikkaan, sitten Saksaan ja lopulta Suomeen. Lukija ihmettelee, mistä köyhä, kielitaidoton kaksikko saa rahaa, miten tietoja. Ihmiskaupan uhrista kertova kirja ei liene tarkoitettu satiiriksi eikä liioin veijariromaaniksi, vaan naisten oikeuksista – tai oikeastaan niiden puutteesta – kertovaksi. Tätä tukee Helsingin Sanomien kriitikon Antti Majanderin toteamus, että tämän kirjan jälkeen Jari Tervo on Suomen näkyvimpiä feministejä.

Naisasianaisena tähän ei voi täysin yhtyä.

Naiskysymyksen ohella Jari Tervo ottaa kantaa myös toiseen ajankohtaiseen aiheeseen: maahanmuuttaja-keskusteluun. Pelkoon, että islamilaiset rynnivät Eurooppaan. Niinpä valvutuneen yksilön moraali vaatii verta kotikontujen pelastamiseksi minareettien yöltä.

Minareettien maahan, Turkkiin, myös Layla palaa. Kodin hän saa Istanbulin Surullisten naisten talosta.

– *Maija Kauppinen.*

Japanilainen iltapäivä

Mikä elämys onkaan siirtä vuoden 1000 vaiheilla kirjoitetuista Genjin tarinoista 1100-luvulle, jolloin tiivistyi tarkoin määritelty hovirunous!

Naisliiton Kirjalauantai oli lokakuussa omistettu japanilaiselle kirjallisuudelle. Sen tuntemukseen ovat eniten vaikuttaneet Tuomas Anhavan ja Kai Niemisen suomennokset. Tuomas Anhava käänsi vieraiden kielten kautta, kun taas Kai Nieminen hallitsee japanin kielen ja on valaissut sen ominaisuuksia samoin kuin kirjallisuuden kehitystä ja lajeja antoisassa neljän tutkijan yhteisteoksessa *Japanin kulttuuri* (Otava 1994).

Japanilaisen runouden teemana kulkee halki vuosisatojen tunne ajan lyhyedestä, kuten vuonna 1239 kuolleen keisarin Go-Toba syysrunossa:

*Näinä päivinä
oksilla ei kukkia,
ei syksyn ruskaa:
ethän sula heti pois
mäntyjen valkolumi.*

Hovitavat ovat vaikuttaneet japanilaisten tarkkoihin sääntöihin niin kirjallisuudessa kuin elämässäkin vuosisatojen ajan. Aikamme mestarikirjailijoihin kuuluva Junichiro Tanizaki on Kai Niemisen vuonna 1991 suomentamassa romaanissa *Makiokan sisarukset* soveltanut kaukaisen Heian-kauden hovikirjallisuuden esteettisiä

ihanteita toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan.

Japanilaisten tapoihin vaikuttaa myös asuinalueen paikallinen perinne. Vuonna 1886 syntynyt Tanizaki oli elänyt Tokion suureen maanjäristykseen 1923 asti Tokiossa, mutta siirtyi tuolloin vanhalle Kioton-Osakan seudulle. Vaimonsa kolmen sisaruksen kohtalon innoittamassa romaanissa hän kuvaa sekä vanhoja naisille asetettuja vaatimuksia että kaupungin ja maaseudun ihmisiin piirtämiä rajoja. Romaanin maailmassa ollaan kaukana meidän jo saavuttamastamme tasa-arvosta niin työ- kuin perhe-elämässä. Makiokan sisarusten oli esimerkiksi noudatettava naimajärjes-

tystä: vanhemmat sisarukset ensin. Romaani kuvaa, miten kävi, kun nuorempi sisar poikkesi tästä ”marssijärjestyksestä”.

Tämän päivän Japanissakin kohtaa monia tapoja, joiden noudattaminen kuuluu jo kotikulttuuriin ja käytökseen. Käyntini 2007 Japanissa ja yhä jatkuva yhteys muutamaani perheisiin on syventänyt kiinnostustani maan kulttuuriin.

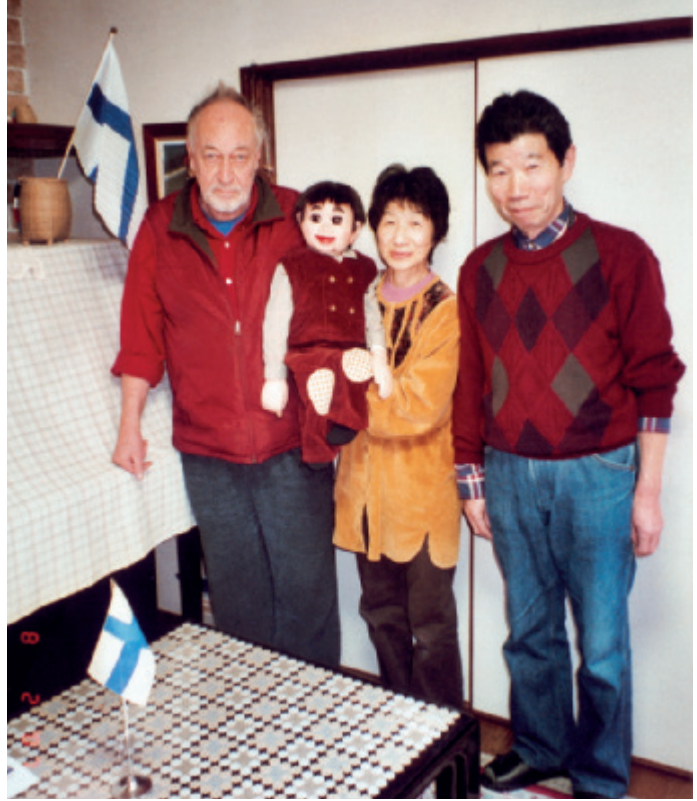
Näihin ystäviini kuuluvat **Suzuko** ja **Yukio Sengoku**, 40 vuotta naimisissa ollut parisunta, jonka luona asuin muutamia päiviä Tokiossa käydessäni. Eläkeikään ehtineillä Suzukolla ja Yukiolla näytti perhe-elämä sujuvan ystävällisesti ja tasapainoisesti. He valmistivat yhdessä aamuaterian: pilkkoivat vihannekset, valmistivat keiton ja salaatin ja viipaloivat hedelmät. Japanilainen varhaisateria alkoi misukeitolla ja päättyi japanilaiseen vihreään teehen.

Keskinäistä ”keskusteluamme” helpotti nykytekniikka. Suzukolla oli näppärä translaattori, josta hän löysi nopeasti ilmaiset ja vastaukset kysymyksiin. Apunaan hän käytti puhuvaa nukkea ja sai minut vakuuttuneeksi, että se sanoi minulle aamulla ”Good morning”. Minä puolestani käytin kirjoittamista ja elekieltä tullakseni ymmärrettyksi.

Kesällä 2007 Suzuko ja Yukio Sengokulla oli ensi kertaa mahdollisuus tehdä yhdessä matka Japanin ulkopuolelle, Suomeen.

Eräänä päivänä tarjosin heille kesäisen aterian. Syö-

misen jälkeen Suzuko ja Yukio kysyivät, missä he voisivat vaihtaa vaatteita. Hämmästyin vähän, mutta ohjasin heidät huoneeseen, jonka oven saatoin sulkea. Me isäntäväki istuimme olohuoneessa, kun naamioitunut siniseen japanilaiseen asuun pukeutunut hahmo alkoi tanssia Suzukon pienestä soittimestaan loihtiman musiikin tahdissa. Kysymyksessä oli vanha perinteinen kalastajan tanssi *Bakamen Odori*. Sinisen hahmon kadottua ”näyttämölle” sipsutti punainen hahmo, joka taipui musiikin tahdissa kuin aaltojen keinuteltavana. Sen loputtua huoneeseen palasivat Suzuko ja Yukio ilman naamioita. Me kaksi katsojaa puhkesimme ihastuneisiin kiitoksiin. Kysymykseemme, miten he ovat oppineet taidokkaan tanssinsa, he kertoivat harrastavansa perinteistä tanssia. Ennen Suomen matkaansa he olivat ottaneet opettajaltaan yksityistunteja, koska halusivat antaa meille ainutkertaisen lahjan. •

Japanilaispariskunta Suzuko ja Yokio Sengoku vierailivat Suomessa kesällä 2007.

Siluetit kiehtovat yhä

Naisliiton Helsingin Osaston syyskauden aloitti siluettitaiteilija **Sirkka Lekman**, toisen polven siluettitaiteilija ja monelle tuttu Linnanmäeltä, jossa hän parikymmentä kesää piirsi varjokuvia, siluetteja.

Varjokuvilla on pitkä historia, sillä niitä on leikattu jo ennen paperin keksimistä eri materiaaleista. 1600-luvun lopussa ne rantautuivat varjoteatterin myötä Ranskaan, jossa niitä nimitettiin kiinankuviksi. Ludvig XV:n taloussihteeri Étienne de Silhouette alkoi leikkauttaa kalliiden öljy-maalausten sijaan ministerien muotokuvia paperista – ja antoi samalla nimen varjokuville.

Siluetti-innostus levisi ympäri Eurooppaa, koska se tarjosi nopean ja halvan tavan ikuistaa itsensä. Illanistujaisissa arvuuteltiin, keitä leikatut kuvat esittivät, ja kotona ne ripustettiin parhaalle paikalle olohuoneen seinälle.

Myös moni kuuluisuus – muun muassa kirjailija Jane Austen, runoilija Johan Wolfgang von Goethe ja satusetä H.C. Andersen – oli taitava leikkaaja. Suomen siluettitaiteen isänä pidetään kuvanveistäjä Emil Cedercreutzia, jonka museossa Harjavallassa on 2 200 hänen leikkaamaansa työtä.

Työpaikastaan Linnanmäestä Sirkka Lekman kertoi, että siellä

on ollut siluettitaiteilijoita lähes aina. ”Ensin 1950-luvulla **Onni Pursiainen**, sitten isäni **Eero Manninen** yli 30 vuotta. Hänen kesälomansijaisekseen tulin vuonna 1988, ja jatkoin perinnettä vuoteen 2007.”

Näytteeksi taidoistaan Sirkka Lekman leikkasi **Leena Krohnin** siluetin.

– Kukka Lehmusvirta

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

Koko vuosi naisten juhlaa

Naisjärjestöjen Keskusliitto on juhlinut tänä vuonna toimintansa sataa vuotta. Ensin jäsenjärjestöjensä kanssa maaliskuusta elokuuhun Sederholmin talossa, jonne oli koottu Naisten huoneet -näyttely. Syksyllä näyttely lähti kirjastokierrokselle maakuntiin ja on paraikaa Turun pääkirjastossa.

Pääjuhllaisuudet ajoittuivat loka-marraskuulle. Ne aloitti juhluento Studia Femina, joka oli Tieteiden talolla. Seuraavana päivänä oli juhlakokous Finlandia-talolla, ja siellä oli myös pääjuhla ja gaalailallinen. Pääjuhla oli historiallinen, sillä tervehdyksensä sinne toi kaksi istuvaa naispresidenttiä, Suomen **Tarja Halonen** ja Liettuan **Dalia Grybauskaitė**. Gaalailallinen oli sitten aistien juhlaa: pianomusiikkia, viiden ruokalajin illallinen Château Cursinin viineineen ja Ladies First Big Band.

Juhlallaisuudet päättyivät marraskuun kolmantena sunnuntaina Tuomiokirkon 100-vuotisjuhlalMESSUUN. Saarnassaan piispa **Irja Askola** muistutti mieliin yhden suomalaisen naishistorian vahvan hahmon, Helle Kannilan vuonna 1919 kirjoittamat sanat, jotka pätevät edelleen: ”On uskallettava katsoa kauas tulevaisuuteen. On uskallettava ajatella suuresti ja rohkeasti, silloin ehkä uskon voidaan päästä pieni askel eteenpäin”.

Suomalainen Naisliitto osallistui emojärjestönsä tilaisuuksiin näyttävästi. Sillä oli Sederholmin talossa kolmen sisarjärjestön kanssa yhteinen Kympin tyttöjen näyttelyhuo-

ne. Pääjuhlassa naisliittolaisia oli yli 40 ja gaalailallisellakin kuusi. – MK

90-vuotisjuhlalautanen

Anita Lyyra löysi marraskuussa Jyväskylästä antiikin myyntinäyttelystä lautasen, jota ei voinut olla ostamatta. 90-vuotisjuhlalautanen on Minna Canthin isän perintöä, ja samanlainen lautanen löytyy myös Kuopion kulttuurihistoriallisesta museosta. – MK

Hallitus 2012

Naisliiton syyskokouksessa Torniossa hyväksyttiin hallitukseen uutena jäsenenä **Heli Eskolin** Hämeenlinnan ja vuoden poissaolon jälkeen **Eila Saarinen** Lahden osastosta. Ala-Tornion osaston edustajana hallituksessa jatkaa **Marja-Riitta Tervahauta**, samoin liiton puheenjohtajana **Maija Kauppinen** Helsingin Osastosta. – MK.

Oikaisu

Minnassa 2/2010 oli selostus Naisliiton Oulun osaston satavuotisjuhlasta. Onnitteluja vastaanottivat puheenjohtaja **Tiina Tervaskanto-Mäentausta**, kunniapuheenjohtaja **Eeva-Kaarina Sarastamo** ja kunniajäsen (ei kunniapuheenjohtaja) Maj-Lis Tervaskanto.

Naisliiton kotisivuilla uusi ilme

Suomalaisen Naisliiton kotisivut ovat saaneet raikkaan modernin ilmeen. Sivuu-uudistuksen on suunnitellut **Ilari Kohtamäki** (kuvassa), joka esitteli sivut lokakuun lopussa koulutuspäivän osallistujille. – MK.

Tekla Hultinin paperit kiinnostivat

Tekla Hultin ja hänen arkistonsa kiinnostivat Helsingin Osaston naisliittolaisia heidän vieraillessaan marraskuussa Suomen Kansallisarkistossa, jossa tutkija **Lumikki Jokinen** esitteli heille arkistonsa aarteita ja tietopalvelua.

Kruununhaassa, vastapäätä Suomen Pankkia sijaitseva Kansallisarkisto on jo rakennuksena nähtävyyks. Sen on suunnitellut arkkitehti Gustaf Nyström, jonka töitä on Pohjoismaissa ja Venäjällä. Arkistorakennus valmistui vuonna 1890, jolloin sinne siirrettiin senaatista valtion asiapaperit.

Nykyään Valtionarkisto on laaja ja todellinen tutkijoiden aarreaitta. ”52 hyllykilometriä, miljoona karttaa ja Suomen laajin heraldinen kokoelma”, Lumikki Jokinen poimi luku-

Sosiaalista aivovoimistelua

Helsingin Osaston bridgekerho jatkoi vireää toimintaansa järjestämällä syksyllä alkeiskurssin. Opetusta oli kymmenenä keskiviikkona neljä tuntia kerrallaan, joten kurssilaiset – 19 pelaajaa – käyttivät tehokkaasti aivosolujaan lähes 40 tuntia!

Kurssimme oli sikäli poikkeuksellinen, että vain yksi keskeytti sen. Sennikäs osanotto selittyy sillä, että saimme opettajaksemme maineensa veroiseksi osoittautuneen **Jonne Jalavan**. Jonne vastasi rauhallisesti kysymyksiimme, ei ollut ylimielinen eikä hermostunut, vaikka joutui joskus selittämään saman asian kolmekin kertaa.

Ennen bridgeä en ollut ajatellut korttipelin voivan olla niin monimutkaista, että sitä varten järjestetään kurseja. Hämmästyin kuultuani, että jotkut käyvät alkeiskurssin kahteen kertaan. En ihmettele enää; kertaus on opintojen äiti

Sosiaalisen aivovoimistelun positiivinen vaikutus näkyy yli 80-vuotiaassa bridgekurssin vetäjässä, Jonne Jalavassa. Pöydän ääressä istuvat Hilka Lundell (vas.), Leena Slotte, Kaisu Santala ja Pirkko Sukselainen.

ja joka keskiviikko oivalsimme jotain uutta. Enemmistö oli pelannut jo aiemmin ja mukana olleet untuvikot jäivät selvästi koukuun, mikä oli tarkoitus.

Bridge on hiljainen peli, mutta Aurorankadulla puhumista ei pelin aikanakaan kielletty.

Moni meistä pelaa ”tosissaan” muualla ja käy Aurorankadulla nauttimassa sosiaalisesta aivovoimistelusta tutussa seurassa, jossa ei ole vakiopelipareja.

– Merja Talkamo

ja. Arkiston aarteisiin kuuluu myös kuningas Birger Maununpojan suojelukirje Karjalan naisille vuodelta 1316.

Kansallisarkistossa säilytetään lähinnä kansallisten merkkihenkilöittemme asiakirjoja, mutta myös yksityishenkilöt voivat tuoda sinne nähtäväksi käsikirjoituksia ja kirjeenvaihtoa – joulukortteja ja adresseja lukuun ottamatta. Paraikaa arkiston asiakirjoja tallennetaan digitaaliarkistoon, mikä mahdollistaa niihin tutustumisen internetissä omalta kotikoneelta.

Vierailun lopuksi naiset saivat kierrellä arkistossa, pistäytyä tutkijasalissa, ihailla koristemaalari Salomo Wuorin sisääntulohallin seinädekoraatiota ja kurkistaa Rauhankadulle avautuvalle ovelle, joka avataan vain arvohenkilöille kuten tasavallan presidentille, ja joka toinen vuosi yhtenä iltana myös rahvaalle. Muut kulkevat nykyään arkistoon sivupihan portaikon kautta. – MK

Maija Haavisto Hyvärinen (vas.) ja Marjukka Helenius tutkimaan Kansallisarkistoon talletettuja Tekla Hultinille tulleita postikortteja.

Mitähän Hilja tästä ajattelee!

”Ei ollut hukkareissu”, totesivat Naisliiton vaikuttajanaiset koulutuspäivästä, jonka järjestivät liitto ja säätiö.

Kauniina lokakuun lopun perjantaina kokoontui joukko tarmokkaita naisia Aurorankadun huoneistoon Naisliiton koulutustoimikunnan järjestämään tilaisuuteen. Osallistujia oli saapunut kuudesta osastosta niin, että meitä oli liiton ja säätiön hallitusten jäsenet mukaan lukien 25.

Koulutuspäivän aiheena oli Suomalainen Naisliitto tänään ja huomenna. Näitä asioita kävimme pureksimaan,ideoimaan ja muokkaamaan eri tavoin.

Työskentelyn pohjustukseksi **Leena Krohn** valotti meille historiaa, miten tähän on tultu. Hänen kertomastaan jäi päällimmäiseksi alkuaikojen ääni-oikeustaistelun saavutukset ja varhaisvuosien aikana luotu omaisuus. Virginia Wolfia siteeraten ”Oma raha – oma huone” Leena piti tärkeänä naisten taoudellista riippumattomuutta.

Liisa Temisevän mukaan olemme tällä hetkellä yksi kolmesta naisasialiikkeestä ja toimineet aina oikeudenmukaisuuden, laillisuuden ja ihmisyyden mukaan. Nämä hyveet toimivat edelleen, joten niistä on hyvä jatkaa.

Koulutuspäivän puuhanainen **Anneli Mäkinen** jakoi meidät ryhmiin. Jo aikaisemmin annettujen kotitehtävien yhteenveto pohjana alkoivat Teklat, Hiljat, Minnat, Maikit ja Maissit miettiä ja valita merkittävimmät toiminnan alueet. Ryhmien aihealueesta syntyi lista teemoja,

Anneli Mäkinen pohjusti päivän tavoitteet.

jotka tähditettiin, ja näin saatiin näkyville läsnäolijoiden arvotama tärkeysjärjestys.

Ei liene yllätys, että kärjessä loistivat edelleen tasa-arvo, koulutus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Aiheiden jatkokäsittelyyn olisimme saaneet kulumaan koko päivän, mutta muiden asioiden puskiessa päälle lopullinen yhteenveto jäi Anneli Mäkisen tehtäväksi.

Naisliiton kotisivuihin on jo jonkin aikaa kohdistunut pientä murinaa: ”Miksi sitä, miksei tätä ja vanhentunutta!” Iloksemme saimme lyhyen opastuksen uusiin sivuihin itseltään niiden tekijältä **Ilari Kohtamäeltä**. Sivut on tehty kaupallisella Word Press -ohjelmalla ja saatu näin joustavat, käyttäjäystävälliset ja helposti päivitettävät sivut. Lyhyen esittelyn päätteeksi muutama osastokin taisi innostua uusimaan sivunsa.

Liitossa on itsenäinen Opetusneuvos Hilja Vilkemaan stipendisäätiö, jonka toiminta on jäänyt meille monelle hämäräksi. Säätiön puheenjohtaja **Marja-Riitta Tervahauta** kertoi, että säätiön toimintaa määrää Hilja Vilkemaan laatima säädekirja, eikä siihen voi vaikuttaa. Stipendien kohdentamisessa naisasian ja oman järjestön haluttiin olevan etusijalla. Säätiön omaisuudesta meidän pitää huolehtia hyvin, ja tähän antoi neuvoja ekonomi **Harri Tilli**.

Kysymys liiton viiden vuoden tärkeimmistä tavoitteista sai Oulun osaston **Eeva-Kaarina Sarastamon (vas.)** ja **Tiina Tervaskanto-Mäen taustan miettimäiksi**.

Kuten usein kokoontuessamme asioita on paljon ja tapauksia leimaa kiire, niin nytkin. Silti olimme päivän antiin erittäin tyytyväisiä.

Päivää kuvaa parhaiten loppukierroksen muuttamat kommentit: ”Ei ollut hukkareissu!” ”Paperit eivät korvaa yhdessäoloa, henkilökohtainen kontakti selvittää hankalatkin asiat.” ”Tämä oli rikkaan vuorovaikutuksen päivä.” ”Päivän annista saa potkua osastojen toimintaan” ja ”Hyvää Hiljakin ajattelisi”.

Puheenjohtaja **Maija Kauppinen** kertoi tulosten näkyvän myös seuraavassa tulevaisuussuunnitelmassa. •

SUOMALAINEN NAISLIITTO

HALLITUS

Maija Kauppinen, puheenjohtaja
Arvi Kariston katu 15 as. 12
13100 Hämeenlinna

Liisa Temisevä, varapuheenjohtaja
Eräpolku 5
41470 Rutalahti

Marja-Riitta Tervahauta,
rahastonhoitaja
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Marja-Leena Jaakkola
Kauppalantie 17 A 1, 00320 Helsinki

Kirsti Ojala
Hannulantie 3, 90230 Oulu

Pirkko Riipinen
Kirkkopuistikko 17-19 E 101
65100 Vaasa

Ritva Santavuori
Viherlaaksonranta 10 F 84
02710 Espoo

Airi Virkkunen, Iniöntie 4 A 9
90100 Oulu

Raija Virtanen, kunniapuheenjohtaja
Kivimäentie 12
01620 Vantaa

OSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT

Alatornio
Marja-Riitta Tervahauta
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Helsinki
Leena Krohn
Itämerenkatu 12 F 126
00180 Helsinki

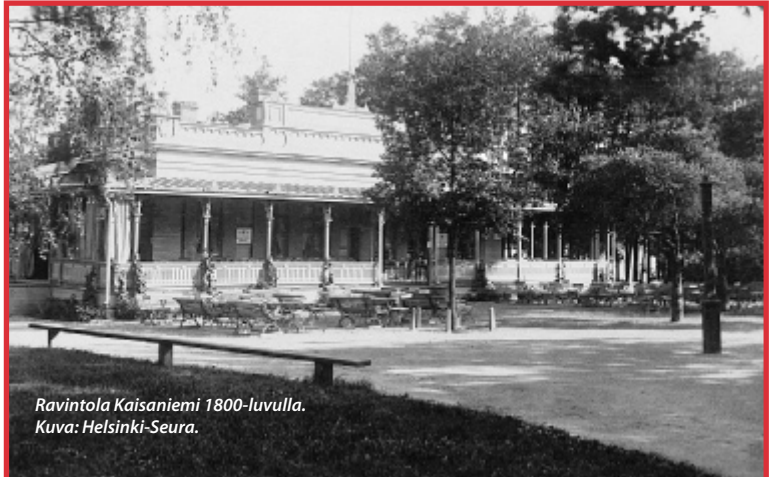
Hämeenlinna
Heli Eskolin
Porttiniementie 13
13210 Hämeenlinna

Jyväskylä
Liisa Kuusela
Tellervonkatu 21 A 11
40200 Jyväskylä

Lahti
Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39, 15500 Lahti

Oulu
Tiina Tervaskanto-Mäentausta
Sauvatie 11, 90230 Oulu

Vaasa
Seija Lähdemäki
Rantakatu 11 A 7, 65100 Vaasa

Ravintola Kaisaniemi 1800-luvulla.
Kuva: Helsinki-Seura.

AHNEUSKO MEITÄ KANTAA?

Suomalaisen Naisliiton ja Helsingin Osaston
ajankohtaisseminaari 4.2.2012
ravintola Kaisaniemessä.

- 11.30** Ilmoittautuminen
- 12.00** Avaus, *Anneli Mäkinen*
- 12.05** Tulonjaon ja talouskasvun yhteyksistä,
kauppat. tohtori *Sirkka Hämäläinen*
- 12.45** Häpeä ohjaa kulutusta,
kauppat. tohtori *Pirkko Talvio*
- 13.30** Naisellista liikehdintää,
Saara Svedström
- 13.45** Lounas: lohikeitto (tai allergiavaihtoehto)
kahvi ja Runebergin leivos
- 14.30** Syödään maailma paremmaksi,
Reeta Laamo ja Veera Juvonen, Mindo
- 15.00** Filosofi ei halua rikastua,
yhteiskuntatiet. lisensiaatti *Eero Ojanen*
- 15.45** Päätös

Seminaari Ahneusko meitä kantaa? on lauantaina 4.2.2012 kello 12–16 ravintola Kaisaniemessä, Kaisaniemenkatu 6, Helsinki. Siihen osallistuminen edellyttää ilmoittautumista viimeistään maanantaina 16.2. osoitteeseen naisliitto@kolumbus.fi tai puhelimitse 0440 699 277. Tilaisuuteen mahtuu 120 ensiksi ilmoittautunutta, ja ilmoittautua voit jo nyt. Kerro tällöin mahdollinen ruoka-allergia. Osallistumismaksu on 28 euroa, mikä maksetaan Helsingin Osaston tilille 157430-23919.

*Toivotamme Minnan lukijoille
rauhallista joulua ja antoisaa
uutta vuotta.*

Suomalainen Naisliitto